

**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy Łowicz,
z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych na
potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy
Łowicz do 2032 roku**

Łowicz, 2025

Zamawiający:

Gmina Łowicz
ul. Długa 12
99-400 Łowicz

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów:

Kierownik Projektu – Karolina Drzewiecka
Konsultant – Joanna Kaszubska
Konsultant – Martyna Ciska

Spis treści

Wstęp	4
1. Sfera społeczna	4
1.1 Demografia	4
1.2 Edukacja oraz opieka nad dziećmi do lat 3	9
1.3 Kultura, sport i rekreacja	12
1.4 Pomoc społeczna	16
1.5 Opieka zdrowotna	19
1.6 Aktywność społeczna	20
1.7 Bezpieczeństwo publiczne.....	22
2. Sfera gospodarcza	24
2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek	24
2.2 Rynek pracy.....	30
3. Sfera przestrzenna	31
3.1 Przestrzeń i środowisko.....	31
3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna.....	53
3.3 Mieszkalnictwo.....	55
3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną.....	56
4. Analiza zdolności inwestycyjnej	60
5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego	65
6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy	70
7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy	73
7.1 Potencjał gminy	73
7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe.....	74
Spis tabel, wykresów i rysunków	76

Wstęp

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Niniejsza diagnoza została przygotowana na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Łowicz do 2032 roku. Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Łowicz uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania celów strategicznych, a następnie kierunków działań i zadań.

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy zostaną uwzględnione w Strategii.

1. Sfera społeczna

W ramach diagnozy sfery społecznej przeanalizowano następujące elementy:

- sytuację demograficzną,
- dostęp do placówek edukacyjnych i wyniki w nauce dzieci i młodzieży ze szkół,
- opiekę nad dziećmi do lat 3,
- dostęp do usług kulturalnych i różnych form sportu i rekreacji,
- dostęp do usług w zakresie pomocy społecznej,
- dostęp do usług zdrowotnych,
- aktywność społeczną,
- poziom bezpieczeństwa.

1.1 Demografia

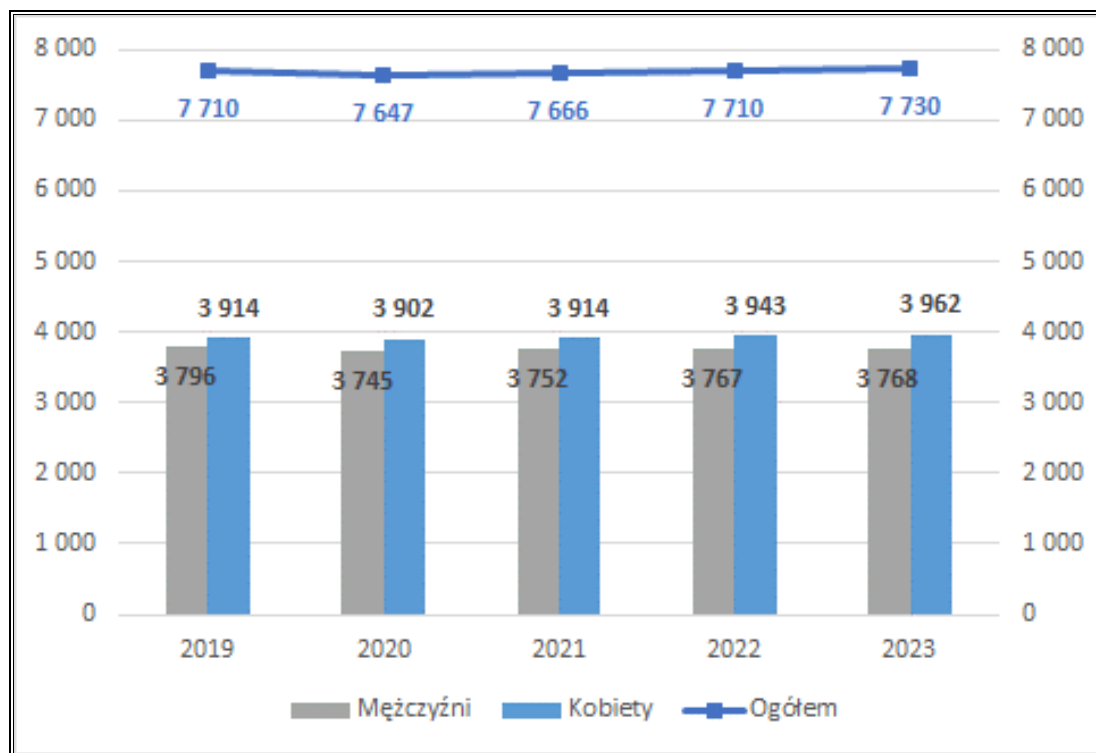
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w roku 2023 gminę zamieszkiwało 7 730 osób, z czego liczba mężczyzn wynosiła 3 768 osób, tj. 48,75%, zaś liczba kobiet – 3 962 osoby, tj. 51,25%. Na przestrzeni lat 2019-2023 liczba mieszkańców wzrosła o 20 osób, tj. 0,26%. Przez cały analizowany okres liczba kobiet przeważała nad liczbą mężczyzn. Liczba mężczyzn zmalała o 0,74%, natomiast liczba kobiet wzrosła o 1,23%. Szczegóły dotyczące liczby ludności na terenie gminy przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 1. Liczba ludności na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	Osoba	7 710	7 647	7 666	7 710	7 730
Mężczyźni		3 796	3 745	3 752	3 767	3 768
Kobiety		3 914	3 902	3 914	3 943	3 962

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

Wykres 1. Liczba ludności [wg płci] na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)
 Gęstość zaludnienia na terenie gminy w roku 2023 wyniosła 58,1 os./km² i przez ostatnie 5 lat wzrosła o 0,2 os./km². Przez cały analizowany okres gęstość zaludnienia była niższa od średniej gęstości zaludnienia województwa łódzkiego, która w 2023 r. wyniosła 129,7 os./km².

Tabela 2. Gęstość zaludnienia w gminie Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Gęstość zaludnienia	os./km ²	57,9	57,4	57,6	57,9	58,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)
 W roku 2023 na terenie gminy Łowicz największa liczba osób znajdowała się w przedziale wiekowym 40-44 i wyniosła ona 618 osób. Drugą najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 45-49 (614 osób)¹.

Analizując sytuację demograficzną w zakresie poszczególnych grup ekonomicznych, na przestrzeni lat 2019-2023 odnotowywano wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 9,36%, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym o 3,94% oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 5,23%.

¹ Bank danych lokalnych GUS; <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

Tabela 3. Ludność gminy Łowicz w latach 2019-2023 wg grup ekonomicznych

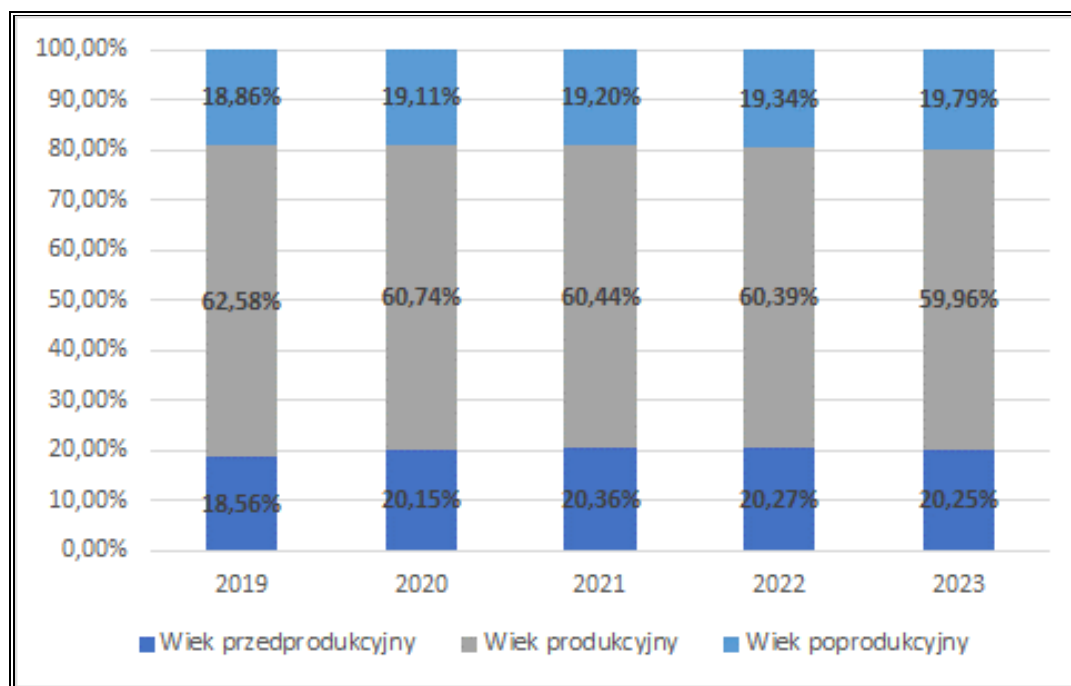
Wyszczególnienie		Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	1 431	1 541	1 561	1 563	1 565
	Mężczyźni		718	773	781	777	775
	Kobiety		713	768	780	786	790
Ludność w wieku produkcyjnym	Ogółem	Osoba	4 825	4 645	4 633	4 656	4 635
	Mężczyźni		2 593	2 476	2 459	2 476	2 458
	Kobiety		2 232	2 169	2 174	2 180	2 177
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	1 454	1 461	1 472	1 491	1 530
	Mężczyźni		485	496	512	514	535
	Kobiety		969	965	960	977	995

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

W 2023 r. sytuacja demograficzna przedstawiała się następująco:

- udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 20,25%,
- udział liczby ludności w wieku produkcyjnym wynosił 59,96%,
- udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wynosił 19,79%.

Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych na terenie gminy Łowicz w ogólnej liczbie ludności [%] w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

Wg danych GUS w gminie Łowicz, w latach 2019-2023, jedynie w 2022 roku zanotowano dodatni przyrost naturalny. Ujemny przyrost naturalny świadczy o większej liczbie zgonów od

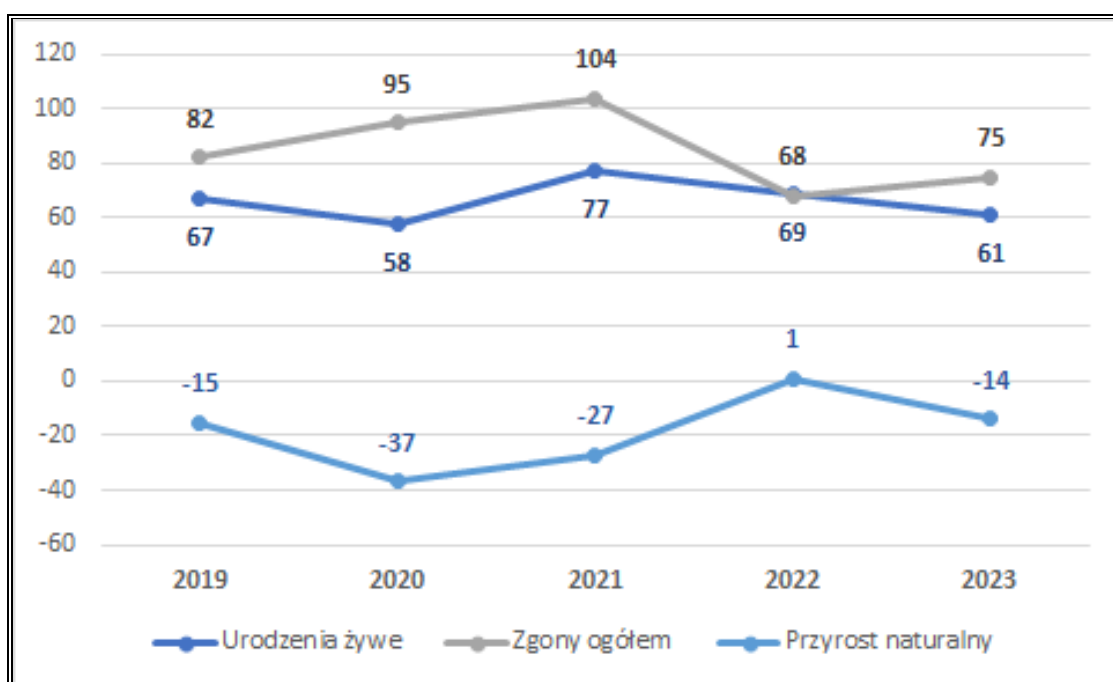
urodzeń w danym roku. Szczegółowe dane dotyczące przyrostu naturalnego na terenie gminy Łowicz zaprezentowane zostały w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Urodzenia żywe	Osoba	67	58	77	69	61
Zgony ogółem	Osoba	82	95	104	68	75
Przyrost naturalny	Osoba	-15	-37	-27	1	-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Łowicz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

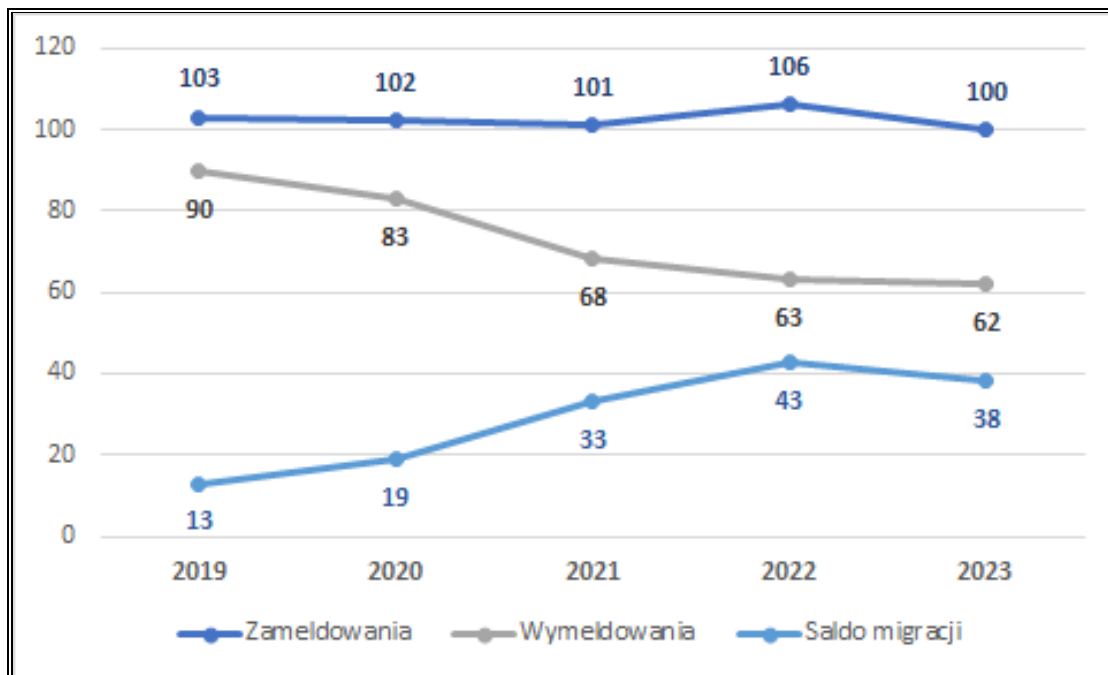
Na terenie gminy Łowicz, saldo migracji przez cały analizowany okres było dodatnie. Świadczy to o przewadze liczby osób, które zameldowały się na tym terenie nad osobami, które wymeldowały się z tego terenu. Najwyższe saldo migracji zanotowano w roku 2022. Szczegóły zostały przedstawione w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 5. Migracja na pobyt stały w gminie Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Zameldowania	Osoba	103	102	101	106	100
Wymeldowania	Osoba	90	83	68	63	62
Saldo migracji	Osoba	13	19	33	43	38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

Wykres 4. Migracja na pobyt stały w gminie Łowicz w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.03.2025 r.)

Sytuacja demograficzna gminy Łowicz w latach 2019-2023 charakteryzowała się umiarkowaną stabilnością, z nieznacznym wzrostem liczby mieszkańców. Przez cały analizowany okres struktura płciowa wykazywała przewagę kobiet nad mężczyznami, a tendencja ta jeszcze się pogłębiła w wyniku zmniejszenia się liczby mężczyzn oraz równoczesnego wzrostu liczby kobiet. Jednocześnie gmina wyróżniała się stosunkowo niską gęstością zaludnienia w porównaniu do średniej województwa łódzkiego, co świadczy o jej wiejskim lub podmiejskim charakterze oraz umiarkowanym potencjale dalszego rozwoju przestrzennego.

W analizowanym okresie zauważalne były istotne zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, co może korzystnie wpłynąć na przyszłą sytuację demograficzną gminy. Jednak równocześnie odnotowano spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o postępującym procesie starzenia się społeczności lokalnej. W konsekwencji może to generować wyzwania dla polityki społecznej, rynku pracy oraz wymagać rozwoju infrastruktury i usług skierowanych szczególnie do osób starszych.

Dodatkowo dominacja osób w średnich grupach wiekowych (40-44 oraz 45-49) wskazuje na konieczność podjęcia działań mających na celu poprawę jakości życia tych mieszkańców, jak również zatrzymanie młodszych osób poprzez atrakcyjną ofertę zatrudnienia i odpowiednie warunki zamieszkania.

W większości analizowanych lat gmina zmagала się z ujemnym przyrostem naturalnym, co potwierdza przewagę liczby zgonów nad urodzeniami, jednakże pozytywnym czynnikiem

pozostawało dodatnie saldo migracji. Świadczy to o atrakcyjności osiedleńczej gminy oraz przewadze liczby osób, które wybierały gminę Łowicz jako miejsce zamieszkania nad tymi, którzy ją opuszczali. Wysokie saldo migracji może częściowo łagodzić niekorzystny efekt ujemnego przyrostu naturalnego i wpływać korzystnie na przyszłą strukturę demograficzną gminy.

1.2 Edukacja oraz opieka nad dziećmi do lat 3

Na terenie gminy funkcjonuje kilka placówek edukacyjnych. Każda z nich zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry oraz bogatą ofertę dydaktyczną. Dyrektorzy jednostek oświatowych systematycznie zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Bazę oświatową uzupełniają znajdujące się przy placówkach szkolnych zespoły boisk do gry m.in. w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę czy siatkówkę, z których korzystają uczniowie, grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy.

Żłobki dziecięce

Na terenie gminy Łowicz od 2021 r. znajduje się gminny żłobek „Kubusiowy Zakątek”, który funkcjonuje na mocy uchwały nr XXX/164/21 Rady Gminy Łowicz z dnia 12 maja 2021 r. Żłobek znajduje się w pomieszczeniach Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Popowie. Ze żłobka może korzystać 16 dzieci w wieku do 3 lat².

Przedszkola

Na terenie gminy funkcjonują oddziały przedszkolne w:

- Szkole Podstawowej im. Bohaterów Września w Dąbkowicach,
- Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Popowie,
- Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Zielkowicach,
- Szkole Podstawowej w Jamnie,
- Szkole Podstawowej w Niedźwiadzie,
- Szkole Podstawowej w Wygodzie³.

Nadrzędnym celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka. Zadania w tym zakresie były realizowane w codziennej pracy placówek przez ich dyrektorów i nauczycieli we współpracy z rodzicami, opartej na wzajemnym zaufaniu i dialogu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba dzieci w wieku 3-5 lat objęta wychowaniem przedszkolnym na przestrzeni analizowanego okresu w Gminie Łowicz wzrosła

² <https://gminalowicz.pl/zlobek/> (dostęp: 12.03.2025 r.)

³ <https://gminalowicz.pl/placowki-oswiatowe/> (dostęp: 12.03.2025 r.)

o 2,20 pkt.% i wyniosła w 2023 roku 70,10%. Jest to wynik niższy o 27,50 pkt.% od średniej wartości dla powiatu łowickiego i o 24,80 pkt.% od średniej wartości dla województwa łódzkiego. Sytuacja w tabeli nie odzwierciedla jednak stanu faktycznego, gdyż część dzieci z terenu gminy uczęszcza do oddziałów przedszkolnych znajdujących się na terenie miasta Łowicz, a część dzieci z miasta korzysta również z oddziałów gminnych.

Tabela 6. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego i województwa łódzkiego w latach 2019-2023 [%]

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat na terenie gminy Łowicz	%	67,90	63,40	70,10	70,90	70,10
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat na terenie powiatu łowickiego	%	90,60	88,40	91,60	95,80	97,60
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat na terenie województwa łódzkiego	%	88,40	85,90	89,50	93,40	94,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 12.03.2025 r.)

Szkoły podstawowe

Na terenie gminy funkcjonuje 6 szkół podstawowych. Są to:

- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Września w Dąbkowicach,
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Popowie,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Zielkowicach,
- Szkoła Podstawowa w Jamnie,
- Szkoła Podstawowa w Niedźwiadzie,
- Szkoła Podstawowa w Wygodzie⁴.

W roku 2017 nastąpiła reforma systemu oświaty polegająca na wygaszeniu gimnazjów i powrót w części założeń do systemu sprzed roku 1999. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, proces rekrutacji do gimnazjów został wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpoczęło się „wygaszanie” szkół gimnazjalnych. Egzamin gimnazjalny zastąpiony został pisany na zakończenie 8-letniej szkoły podstawowej egzaminem ósmoklasisty.

Analizując wyniki egzaminu ósmoklasisty szkół na terenie gminy Łowicz w 2024 r., wynika, że uczniowie uzyskali wyższe średnie wyniki z języka polskiego i matematyki od wyników powiatu łowickiego oraz województwa łódzkiego, natomiast niższe z języka angielskiego. Najlepsze

⁴ <https://gminalowicz.pl/placowki-oswiatowe/> (dostęp: 12.03.2025 r.)

wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Łowicz można zaobserwować w 2020 roku. Na przełomie analizowanych lat brak jest jednak wyraźnej tendencji w wynikach egzaminu.

Tabela 7. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] uzyskanych na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego i województwa łódzkiego w 2019-2024

Rok	Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski
2019	Gmina Łowicz	68,49	52,43	56,80
	Powiat łowicki	66,98	49,11	55,44
	Województwo łódzkie	63,37	45,05	58,24
2020	Gmina Łowicz	56,08	45,24	46,43
	Powiat łowicki	58,88	50,20	51,85
	Województwo łódzkie	57,97	46,93	53,72
2021	Gmina Łowicz	58,63	52,93	60,65
	Powiat łowicki	59,11	51,52	64,08
	Województwo łódzkie	58,32	48,04	65,12
2022	Gmina Łowicz	59,31	62,94	58,31
	Powiat łowicki	58,24	60,78	65,42
	Województwo łódzkie	58,46	57,57	66,00
2023	Gmina Łowicz	58,48	56,44	60,50
	Powiat łowicki	63,36	56,10	62,00
	Województwo łódzkie	64,26	53,73	64,95
2024	Gmina Łowicz	64,78	54,13	59,09
	Powiat łowicki	59,89	51,38	60,71
	Województwo łódzkie	58,86	51,67	65,04

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

W poniższej tabeli przedstawiono współczynnik skolaryzacji tzn. stosunek osób uczących się w szkołach podstawowych do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia w okresie 2019-2023.

Tabela 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2019	2020	2021	2022	2023
Szkoły podstawowe	%	58,50	57,92	54,62	55,78	55,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 12.03.2024 r.)

Na przestrzeni całego analizowanego, dla szkół podstawowych współczynnik skolaryzacji kształtował się na poziomie poniżej 100,00%, co spowodowane jest tym, że część uczniów z obszaru gminy uczy się w placówkach oświatowych zlokalizowanych poza jej obszarem.

Szkoły ponadpodstawowe

Na terenie gminy Łowicz nie funkcjonują szkoły ponadpodstawowe.

Analizując obszar edukacji i opieki nad dziećmi konieczne wydaje się podjęcie działań na rzecz podnoszenia jakości kształcenia językowego w szkołach podstawowych, zwłaszcza w zakresie języka angielskiego, co pozwoli uczniom osiągać lepsze wyniki egzaminacyjne, porównywalne ze średnimi powiatowymi i wojewódzkimi. Warto prowadzić intensywną promocję lokalnej oferty edukacyjnej, zachęcając rodziców do wyboru placówek na terenie gminy, co pozwoli podnieść współczynnik skolaryzacji i pozytywnie wpłynie na integrację społeczności lokalnej.

1.3 Kultura, sport i rekreacja

Korzystanie z dóbr i usług prowadzonych przez instytucje zajmujące się kulturą i sportem ma wpływ na jakość życia mieszkańców i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Placówki kultury i sportu znajdujące się na terenie gminy mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzanie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

Na terenie gminy Łowicz zadania z zakresu popularyzacji kultury realizuje przede wszystkim Gminna Biblioteka Publiczna w Bocheniu oraz jej filia zlokalizowana w Zawadach.

Ponadto na terenie tym działają również pozarządowe organizacje i stowarzyszenia, których głównym zadaniem jest zaspokajanie kulturalnych potrzeb mieszkańców oraz kreowanie kulturalnej tożsamości tego regionu.

Instytucje kultury

Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana jest w Bocheniu, a jej filia zlokalizowana jest w Zawadach. Prowadzi ona swoją działalność, realizując podstawowe zadania statutowe poprzez promowanie czytelnictwa, gromadzenie literatury, a także prowadzi działalność kulturowo-artystyczną, poprzez organizowanie wystaw, pogadarek, konkursów czy występów teatralnych. Do zakresu działania Biblioteki należy:

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych i samokształceniowych,
- pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, gromadzenie piśmiennictwa oraz wszelkich materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, gospodarczy i naukowy gminy,
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej,

- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych ludziom chorym i niepełnosprawnym,
- tworzenie i udostępnianie własnych komputerowych baz danych, katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych,
- udzielanie podstawowej pomocy metodycznej, organizowanie szkoleń przywarsztatowych i doskonalenia zawodowego, wymiana doświadczeń bibliotekarskich oraz sprawowanie nadzoru merytorycznego nad prawidłowym realizowaniem zadań statutowych przez sieć bibliotek publicznych na terenie gminy,
- organizowanie form pracy z czytelnikiem, służących popularyzowaniu sztuki, nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego Gminy,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej,
- prowadzenie kursów komputerowych,
- współdziałanie ze szkołami, instytucjami i organizacjami społecznymi w zakresie lepszego zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców, jak również z osobami fizycznymi, osobami prawnymi i jednostkami organizacyjnymi, nieposiadającymi osobowości prawnej, których celem jest działalność kulturalna,
- kultywowanie tradycji ludowych,
- wykonywanie i podejmowanie innych działań wynikających z potrzeb środowiska gminy i zadań zleconych doraźnie przez organy gminy,
- koordynacja działalności na terenie gminy w zakresie organizacji imprez kulturalnych.

Gminna Biblioteka Publiczna organizuje i współorganizuje szereg imprez i wydarzeń kulturalnych, m.in. spektakl teatralny dla dorosłych i dla dzieci, ferie zimowe w bibliotece, wakacje w bibliotece, wystawy książek, wystawy okolicznościowe, spotkanie autorskie, spotkania okolicznościowe, lekcje biblioteczne, konkursy, wyjazdy do teatru, wycieczki krajoznawcze, spotkania teatralne dla uczniów.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego księgozbiór biblioteki, na przestrzeni lat 2019-2023, powiększył się o 6,24%. Liczba czytelników zmniejszyła się o 14,22%, a liczba wypożyczonych przez nich na zewnątrz woluminów o 7,37%. Obrazuje to postępujący spadek zainteresowania czytelnictwem wśród mieszkańców gminy.

Tabela 9. Księgozbiór oraz liczba czytelników biblioteki na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023
Księgozbiór	wol.	22 166	22 822	23 529	23 277	23 549
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	443	398	425	427	380
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	7 099	5 831	6 754	6 583	6 576

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 13.03.2025 r.)

W analizowanym okresie zaobserwowano wzrost księgozbioru biblioteki, co świadczy o systematycznym wzbogacaniu i aktualizacji oferty dostępnej dla czytelników. Pomimo tego nastąpił wyraźny spadek liczby osób korzystających z biblioteki, co sugeruje malejące zainteresowanie lokalnej społeczności lub rosnącą konkurencję ze strony źródeł cyfrowych. Dodatkowym potwierdzeniem tego trendu jest zmniejszenie liczby wypożyczanych woluminów, co może wskazywać na potrzebę wprowadzenia działań aktywizujących czytelników oraz promocję usług bibliotecznych.

Na terenie gminy znajdują się Domy Ludowe w miejscowości Bocheń, Dąbkowice Górne, Dąbkowice Dolne, Guźnia, Jamno, Jastrzębia, Klewków, Małszyce, Mystkowice, Niedźwiada, Ostrów, Otolice, Parma, Pilaszków, Placencja, Popów, Szczudłów, Świące, Strzelcew, Świerz Pierwszy, Świerz Drugi, Wygoda, Zabostów Duży, Zawady, Zielkowice.

Turystyka, zabytki i dziedzictwo kulturowe

Gmina Łowicz charakteryzuje się dobrym skomunikowaniem, walorami przyrodniczymi oraz unikalnym dziedzictwem historycznym. Istotną rolę pod względem atrakcyjności turystycznej odgrywa nie tylko infrastruktura, tj. baza noclegowa i gastronomiczna oraz sieci komunikacyjne, ale także dostęp do terenów wypoczynkowych i rekreacyjnych oraz obiekty sportowe.

Gmina położona jest na malowniczym obszarze Ziemi Łowickiej, w północnej części województwa łódzkiego, który bogaty jest w licznie występujące tutaj walory przyrodnicze oraz kulturowe, do których należą jeziora, rzeki, obszary chronionego krajobrazu oraz obiekty zabytkowe i imprezy kulturalne o zasięgu lokalnym.

Charakterystyczną cechą tego terenu jest kultura łowicka, której znakiem rozpoznawczym jest strój ludowy, rzeźba oraz architektura. Zachowane są nieliczne elementy tradycyjnej zabudowy wsi łowickiej, a w rzeźbionych dekoracjach występują motywy roślinne (liście, kwiaty), fauny (ptaki, zwierzęta) oraz motywy geometryczne.

Znajdują się tu obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych: obszar chronionego krajobrazu Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej oraz obszary Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru i Pradolina Warszawsko-Berlińska.

Występują tu także atrakcje turystyczne jak:

- Muzeum Związku Nauczycielstwa Polskiego w Pilaszkowie ZNP, gdzie w 1905 r. odbył się I Zjazd Związku Nauczycielstwa Polskiego,
- Cmentarz Wojenny w Guźni k. Jeziora Rydwan, na którym pochowano 147 żołnierzy Armii Pomorze poległych w Kampanii Wrześniowej,
- Izba Pamięci Środowiskowej działająca przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Bocheniu,
- Pomnik na terenie Szkoły Podstawowej w Jamnie upamiętniający poległych żołnierzy w latach 1918-1920,
- Tablice upamiętniające rozstrzelanych mieszkańców gminy w miejscowościach Parma, Niedźwiada, Bocheń,
- Jezioro Rydwan, które stanowi walory krajobrazowo-przyrodnicze gminy Łowicz⁵.

Ponadto przez teren gminy przebiegają 4 szlaki rowerowe: „Książęcy”, „Szable i Bagnety”, „Dwory i Kościoły” oraz „Rydwan” oraz 3 trasy piesze relacji:

- Łowicz – Jastrzębia – Pilaszków – Dąbkowice Górne – Jezioro Okręt – Błota Krępskie – Domaniewice,
- Łowicz – Zielkowice – Arkadia – Nieborów – Bednary,
- Walewice – Sobota – Sobocka Wieś – Urzecze – Wierznowice – Mystkowice – Bocheń – Ostrów – Otolice – Łowicz⁶.

Promocja tego obszaru prowadzona jest głównie przez stronę internetową Gminy, na której znaleźć można więcej informacji nt. miejsc wartych odwiedzenia, funkcjonujących na jej terenie jednostek organizacyjnych. Do pozostałych form promocyjnych należą strony internetowe na popularnych serwisach społecznościowych, na których umieszczane są zdjęcia i informacje.

Sport i rekreacja

Zadania z zakresu upowszechniania sportu na terenie gminy realizują przede wszystkim: placówki oświatowe, przy których zlokalizowane są zespoły boisk do gry w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę i siatkówkę, z których korzystają uczniowie, grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy.

⁵ <http://bip.uglowicz.nv.pl/v,1920,charakterystyka-gminy.html> (dostęp: 13.03.2025 r.)

⁶ <https://gminałowicz.pl/szlak-rydwan/> oraz <https://www.powiat.łowicz.pl/2604,trasy-turystyczne> (dostęp: 13.03.2025 r.)

Pierwszoplanową rolę w gminnym sporcie odgrywa piłka nożna. Zadania związane z upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu na terenie gminy Łowicz są realizowane przez Stowarzyszenia Kultury Fizycznej.

Na terenie gminy Łowicz działają kluby piłkarskie, które posiadają osobowość prawną – są wpisane do Ewidencji Stowarzyszeń prowadzonej przez Starostę Łowickiego: Zryw Wygoda, Olimpiada Niedźwiada, Dar Placencja, Naprzód Jamno oraz Victoria Zabostów. Każdy z klubów piłkarskich z terenu gminy uczestniczy w rozgrywkach ligowych piłki nożnej organizowanych przez Okręgowy Związek Piłki Nożnej w Skierniewicach⁷.

W klubach: Placencji, Wygodzie i Niedźwiadzie, Zabostów, Jamno są też drużyny OLDBOY. Rozgrywają one coroczny turniej o Puchar Wójta Gminy Łowicz w kategorii OLDBOY. Drużyny biorą też udział w turnieju halowym oraz na trawie w okresie letnim o Puchar Starosty. W powyższych rozgrywkach gra zawsze drużyna, która wygrywa Puchar Wójta Gminy Łowicz⁸.

Na terenie gminy funkcjonują 4 boiska do piłki nożnej (w Jamnie, Wygodzie, Niedźwiadzie i Placencji) oraz boisko wielofunkcyjne „ORLIK”, które znajduje się przy Szkole Podstawowej w Popowie⁹. W szkołach na terenie gminy znajdują się również hale sportowe. Ponadto w 2025 r. zostało otwarte pierwsze zadane boisko na terenie powiatu łowickiego przy Szkole Podstawowej w Wygodzie¹⁰.

1.4 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, które znajdują się w ciężkich sytuacjach życiowych, a w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, kłęski żywiołowej lub ekologicznej.

⁷ <https://www.gmina.lowicz.pl/index.php/sport-rekreacja2?width=fixed&start=85> (dostęp: 21.03.2025 r.)

⁸ <https://www.gmina.lowicz.pl/index.php/sport-rekreacja2?width=fixed&start=85> (dostęp: 21.03.2025 r.)

⁹ <https://www.gmina.lowicz.pl/index.php/sport-rekreacja2?width=fixed&start=85> (dostęp: 13.03.2025 r.)

¹⁰ https://lowiczanie.info/pl/377_polecamy/322354_tego-nigdy-nie-mieli-w-wygodzie-otwarto-zadane-boisko.html (dostęp: 13.03.2025 r.)

Ustawowe zadania pomocy społecznej na terenie gminy Łowicz, wypełnia **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu**. Jest to jednostka organizacyjna Gminy Łowicz, realizująca zadania administracji rządowej i samorządowej z zakresu pomocy społecznej. Bieżące funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zapewniają środki finansowe z budżetu gminy oraz środki z budżetu państwa¹¹. Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należy:

- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawami świadczeń,
- działanie na rzecz aktywności Społecznej w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- praca socjalna jako działalność zawodowa skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności w funkcjonowaniu w środowisku oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi,
- współpraca z organizacjami społecznymi, instytucjami, fundacjami, stowarzyszeniami oraz osobami fizycznymi i prawnymi w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej,
- kierowanie wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności lub niezdolności do pracy społecznej,
- kierowanie wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności lub niezdolności do pracy do organów określonych odrębnymi przepisami,
- udzielanie wszelkich informacji mających na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie ich trudnych sytuacji życiowych,
- organizowanie specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego i pedagogicznego,
- wsparcie dla osób starszych poprzez umożliwienia korzystania z oferty opiekuńczej, aktywizującej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej oraz działania prozdrowotne,
- sporządzenia bilansu potrzeb i środków w zakresie pomocy społecznej, doskonalenie modelu pracy socjalnej przez podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka,
- doskonalenie modelu pracy socjalnej przez podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje w zakresie pomocy społecznej kierowanej w ostatnich latach dla mieszkańców gminy Łowicz.

¹¹ <https://gminalowicz.pl/gops/> (dostęp: 13.03.2025 r.)

Tabela 10. Pomoc społeczna na terenie gminy Łowicz - zadania własne Gminy w latach 2019-2023

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie [szt.]					Kwota świadczeń [zł]				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Zasiłki stale	9	9	7	6	5	57 266,00	47 074,00	37 614,00	44 090,22	43 395,13
Zasiłki okresowe	4	5	2	2	3	5 814,00	4 610,00	1 248,00	1 850,00	2 050,00
Posiłek	39	28	20	19	20	33 745,00	25 630,00	24 298,00	20 836,00	26 983,20
Zasiłki celowe ogółem	39	14	30	24	20	24 205,00	12 506,00	28 359,00	22 517,00	10 833,80
Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	9	9	7	5	5	232 694,00	191 701,00	150 705,00	167 765,64	213 259,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie gminy za lata 2019-2023

Na przestrzeni lat 2019-2023 liczba świadczeń i ich kwota ulegały wahaniom. Wskaźniki w poszczególnych obszarach form pomocy malały: zmniejsza się liczba osób, którym przyznawano świadczenia, a co za tym idzie kwoty wypłacanych świadczeń.

W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej na terenie gminy, udzielonej przez GOPS.

Tabela 11. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Łowiczu na przestrzeni lat 2019-2023

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin				
		2019	2020	2021	2022	2023
Ubóstwo		15	17	16	13	13
Bezdomność		2	2	1	2	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa		16	12	10	5	5
w tym:	Wielodzietność	13	9	8	5	5
Bezrobocie		15	18	18	15	12
Niepełnosprawność		14	12	11	10	10
Długotrwała lub ciężka choroba		26	18	19	14	13
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego		1	1	2	4	4
Przemoc w rodzinie		0	1	0	0	0
Alkoholizm		1	2	1	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		1	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Zdarzenie losowe		b.d.	4	4	4	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie gminy za lata 2019-2023

Biorąc pod uwagę liczbę rodzin, główną przyczyną trudnej sytuacji beneficjentów pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu jest: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność.

1.5 Opieka zdrowotna

Za ochronę zdrowia na terenie gminy oraz zapewnienie podstawowej opieki medycznej mieszkańcom odpowiadają ośrodki zdrowia, znajdujące się w Łowiczu. Nocną i świąteczną opiekę zdrowotną dla mieszkańców świadczy Zespół Opieki Zdrowotnej w Łowiczu. Według danych GUS w 2023 r. mieszkańcom gminy udzielono 159 porad lekarskich.

Tabela 12. Ochrona zdrowia na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
porady lekarskie ogółem	-	163	183	150	161	159

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 13.03.2025 r.)

Każdego roku Gmina Łowicz ze swojego budżetu dofinansowuje szczepienia ochronne przeciwko grypie dla seniorów 65+.

1.6 Aktywność społeczna

Na aktywność społeczną wpływa przede wszystkim kapitał społeczny, czyli zestaw nieformalnych wartości i norm etycznych wspólnych dla członków określonej grupy i umożliwiających im skuteczne współdziałanie. Pod względem ekonomicznym jakość kapitału społecznego oddziałuje na procesy wzrostu i rozwoju, dlatego świadoma kreacja kapitału społecznego jest właściwą strategią rozwojową, a sprawne zarządzanie gminą, charakteryzujące się wysoką jakością rządzenia, może stać się głównym czynnikiem kreacji tego kapitału.

O ile jakość rządzenia jest bezpośrednio powiązana z obowiązującymi przepisami prawa, tak jakość kapitału społecznego wynika z uwarunkowań lokalnych i powinna opierać się na budowaniu zaufania do instytucji publicznych, które funkcjonują na rzecz miejscowej społeczności.

Na kapitał społeczny składają się m.in. wiedza, normy etyczne i kulturowe, empatia, ale również zaangażowanie społeczne. O ile poziom wiedzy jest trudny do zmierzenia, poza analizą wyników w nauce uczniów, o tyle normy etyczne i kulturowe oraz poziom zaangażowania mieszkańców da się zaobserwować.

Frekwencja wyborcza

Analizując frekwencję w wyborach na terenie gminy Łowicz, zauważyć można wzrastającą świadomość i aktywność społeczną mieszkańców, którzy coraz liczniej w nich uczestniczą. W wyborach prezydenckich z lat 2015 i 2020 wzrost zainteresowania wyniósł w I turze 18,45 pkt.%, a w II turze 13,97 pkt.%. W wyborach do sejmu i senatu z lat 2019 i 2023 oraz w wyborach samorządowych z lat 2018 i 2024 również zaobserwowano wzrost frekwencji. Jedynie spadek zaobserwowano podczas wyborów do Parlamentu Europejskiego między rokiem 2019, a 2024.

Tabela 13. Frekwencja wyborcza na terenie gminy Łowicz w latach 2015-2024

Wybory	Lata	
	2015	2020
Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej		
I tura	46,49%	64,94%
II tura	54,91%	68,88%
Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	2019	2023
Sejm	59,57%	74,99%
Senat	59,57%	74,96%

Wybory	Lata	
	2019	2024
Wybory do Parlamentu Europejskiego		
Frekwencja ogółem	43,06%	34,65%
Wybory Samorządowe	2018	2024
Frekwencja ogółem	53,95%	54,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, <https://pkw.gov.pl/> (dostęp: 13.03.2025 r.)

Organizacje pozarządowe

Współpraca Gminy Łowicz z organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy i pozafinansowy. Zakres współpracy z organizacjami obejmuje realizację zadań publicznych w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, działalności na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr i tradycji oraz działalności na rzecz osób niepełnosprawnych.

Poniżej przedstawiono organizacje pozarządowe m.in. funkcjonujące na terenie gminy Łowicz:

- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Łowickiej „Popowiacy”,
- Stowarzyszenie Wędkarskie „Błękitna Głębia”,
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” w Łowiczu,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Bocheń i Okolic
- Stowarzyszenie „Edukacja i Rozwój”,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Naprzód” Jamno,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Zryw” Wygoda,
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimp” Niedźwiada,
- LKS „Olimpia”,
- Ludowy Klub Sportowy „Victoria” Zabostów Duży,
- Ludowy Zespół Sportowy „Meblomax” Zielkowice,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej LKS „Dar” Placencja,
- Uczniowski Klub Sportowy „SP Zielkowice”¹².
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mystkowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zabostowie Dużym,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pilaszkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Świeryżu Drugim,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Popowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jamnie,

¹² <https://spis.ngo.pl/lodzkie-lowicz-100507> (dostęp: 13.03.2025 r.)

- Ochotnicza Straż Pożarna w Parmie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wygodzie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Niedźwiadzie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zawadach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Klewkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zielkowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bocheniu.

1.7 Bezpieczeństwo publiczne

Policja

Policja jest organem ścigania, który stoi na straży porządku i bezpieczeństwa. Jest to uzbrojona oraz umundurowana formacja służąca obywatelom, podlegająca ministrowi właściwemu ds. wewnętrznych. Jej głównym celem jest ochrona zdrowia i życia mieszkańców państwa. Również władze Gminy są zobowiązane zapewniać obywatelom bezpieczeństwo.

Na terenie gminy Łowicz swoje zadania wykonuje 2 dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Łowiczu. W 2025 roku w okresie od 1.01.2025 roku do 31.12.2025 roku plan działań priorytetowych obejmował: zmniejszenie o minimum 50% lub całkowite wyeliminowanie zdarzeń z biegającymi psami pozostawionymi bez opieki, poprzez prowadzenie rozmów z mieszkańcami oraz poszerzenie świadomości właścicieli i opiekunów na temat odpowiedzialności i konsekwencji prawnych wynikających z pogryzienia przez psa, opracowanie ulotki informacyjnej dla mieszkańców wsi i umieszczenie za pośrednictwem sołtysa w gablocie informacyjnej.

Teren gminy podzielony został na dwa rejony obserwacji:

- rejon VII, część wschodnia: Klewków, Małszyce, Niedźwiada, Parma, Placencja, Popów, Strzelcew, Świeryż I, Świeryż II, Zabostów Duży, Zabostów Mały, Zielkowice,
- rejon VIII: Bocheń, Dąbkowice Dolne, Dąbkowice Górne, Guźnia, Jamno, Jastrzębia, Mystkowice, Ostrów, Otolice, Pilaszków, Szczudłów, Święce, Urbańszczyzna, Wygoda, Zawady.

Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu realizuje również szereg programów i działań profilaktycznych m.in. Zielona Strefa, czy różnego rodzaju szkolenia i pogadanki na temat bezpieczeństwa w szkołach¹³.

Do zadań realizowanych przez funkcjonariuszy policji, należy również reagowanie na przypadki zakłócania szeroko rozumianego porządku publicznego.

¹³ <https://lowicz.policja.gov.pl/elc/prewencja/zielona-strefa/3506,Zielona-Strefa.html> (dostęp: 13.03.2025 r.)

Straż pożarna

Ochronę przeciwpożarową na zapewniają przede wszystkim jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Ich dodatkowym celem jest również ochrona ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury oraz ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych, a także pomoc przy wypadkach drogowych.

Na terenie gminy Łowicz działa 14 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Mystkowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zabostowie Dużym,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pilaszkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Świeryżu Drugim,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Popowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jamnie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Parmie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wygodzie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Niedźwiadzie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zawadach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Klewkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zielkowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bocheniu¹⁴.

W razie wystąpienia klęski żywiołowej lub innych wydarzeń zagrażających bezpieczeństwu publicznemu powołany zostaje sztab kryzysowy, który podejmuje odpowiednie działania planistyczne i organizacyjne w zakresie zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej. Składa się on między innymi z przedstawicieli wszystkich służb takich jak m.in. policji, straży pożarnej, placówek opieki zdrowotnej, a także przedstawiciele jednostek samorządowych.

Na system syren alarmowych składają się syreny alarmowe zlokalizowane w remizach jednostek OSP na obszarze gminy.

Gmina Łowicz posiada charakter rolniczy, dlatego nasilone zagrożenie pożarowe występuje tu sezonowo. Dzieje się tak podczas występujących okresów letnich suszy, w szczególności w czasie wzmożonej palności, podczas zbioru zbóż w trakcie żniw.

W 2023 r. miało miejsce 17 pożarów, z czego 16 stanowiły pożary małe. W 2023 r. wystąpiło 70 miejscowych zagrożeń, z czego 6 to zagrożenia małe, 62 to zagrożenia lokalne, a 2 to

¹⁴ <https://spis.ngo.pl/lodzkie-lowicz-100507> (dostęp: 13.03.2025 r.)

zagrożenia średnie. Szczegółowy wykaz działań ratowniczych jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy w latach 2019-2023 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 14. Działania ratownicze jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie		2019	2020	2021	2022	2023
Požary						
Požary ogółem		72	45	22	53	17
w tym:	Małe	69	42	21	51	16
	Średnie	3	3	1	2	1
Miejscowe zagrożenia						
Miejscowe zagrożenia ogółem		82	92	154	90	70
w tym:	Małe	9	3	5	12	6
	Lokalne	73	87	147	76	62
	Średnie	0	2	2	2	2
Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia						
silne wiatry		30	26	72	51	19
opady śniegu		2	0	3	0	1
opady deszczu		2	46	5	0	0
w komunikacji		14	29	24	6	17
medyczne		4	105	29	1	13
Alarmy fałszywe		8	5	8	5	3
Alarmy fałszywe w dobrej wierze		8	5	8	5	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 13.03.2025 r.)

Strażacy z jednostek OSP stale podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w licznych szkoleniach, kursach i ćwiczeniach, celem doskonalenia swojego działania w nagłych wypadkach.

2. Sfera gospodarcza

W ramach diagnozy sytuacji gospodarczej analizie poddano liczbę i strukturę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz lokalny rynek pracy, w tym liczbę pracujących i bezrobotnych.

2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

Gmina Łowicz ma charakter rolniczy. Głównym miejscem pracy i źródłem utrzymania dla większości mieszkańców jest praca w gospodarstwach rolnych oraz w zakładach usługowo-handlowych na terenie powiatu łowickiego oraz w pobliskim Łowiczu.

Według danych GUS, na terenie gminy Łowicz, w roku 2023 zarejestrowanych było 722 podmiotów gospodarczych, z czego 719, tj. 99,58% funkcjonowało w sektorze prywatnym. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem od roku 2019 wzrosła o 109 działalności tj. o 17,78%. Strukturę działalności gospodarczej prowadzonej, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym prezentuje tabela poniżej.

Tabela 15. Struktura działalności gospodarczej wg sektorów w gminie Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Podmioty gospodarki narodowej					
Ogółem	613	640	666	698	722
Sektor publiczny					
Ogółem	3	3	3	3	3
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	2	2	2	2	2
Sektor prywatny					
Ogółem	610	637	663	695	719
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	522	549	570	597	619
Spółki handlowe	14	15	16	18	21
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	0	0
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	30	30	31	32	32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 14.03.2025 r.)

W sektorze prywatnym można zaobserwować przodowanie dwóch sekcji nad innymi. Jest to sekcja G powiązana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (189 podmiotów) oraz sekcja F – budownictwo (118 podmiotów). Natomiast działalność gospodarcza w sektorze publicznym na terenie gminy Łowicz w 2023 r. koncentrowała się w sekcji P (edukacja) – 2 podmioty.

Ogółem największy wzrost w latach 2019-2023 odnotowała sekcja F (budownictwo). Liczba podmiotów w tej sekcji zwiększyła się o 28 działalności tj. o 31,11%. Natomiast, największy spadek zanotowała sekcja A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). Liczba podmiotów w tej sekcji zmniejszyła się o 5 podmiotów tj. 15,63%.

Tabela 16. Podział i liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

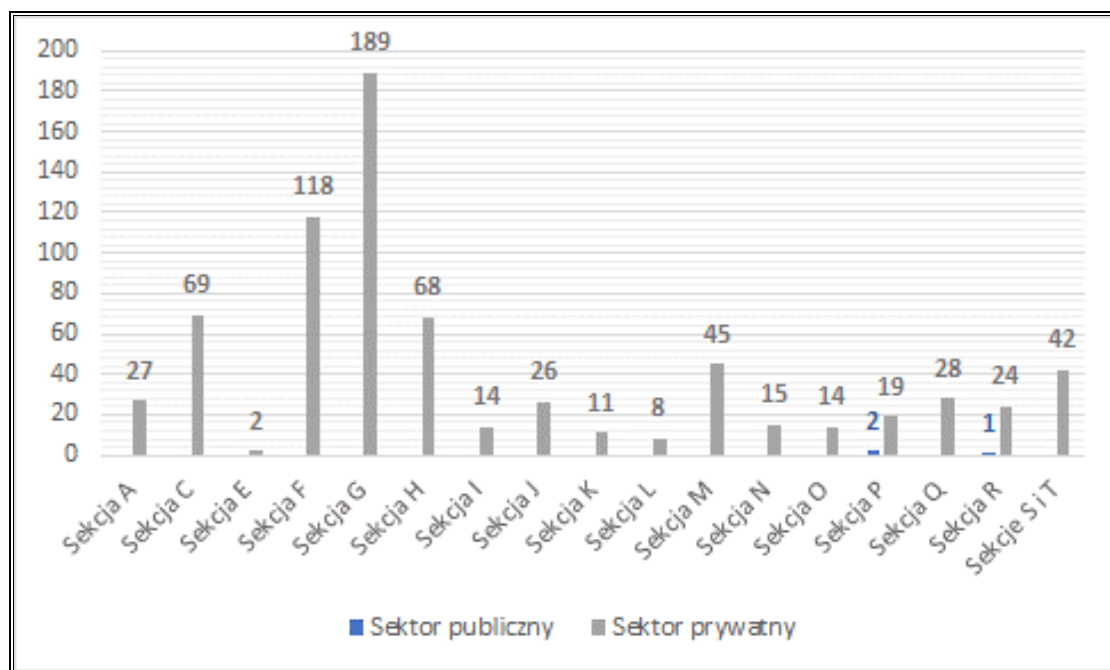
Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Sektor publiczny						
Sekcja P	Podmiot	2	2	2	2	2
Sekcja R	Podmiot	1	1	1	1	1
Sektor prywatny						

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Łowicz

Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Sekcja A	Podmiot	32	31	32	28	27
Sekcja C	Podmiot	57	61	67	70	69
Sekcja E	Podmiot	2	2	2	2	2
Sekcja F	Podmiot	90	103	106	111	118
Sekcja G	Podmiot	178	185	177	183	189
Sekcja H	Podmiot	62	60	66	69	68
Sekcja I	Podmiot	13	13	14	14	14
Sekcja J	Podmiot	18	19	24	26	26
Sekcja K	Podmiot	12	10	10	10	11
Sekcja L	Podmiot	8	8	8	8	8
Sekcja M	Podmiot	28	30	33	42	45
Sekcja N	Podmiot	16	14	15	14	15
Sekcja O	Podmiot	13	13	14	14	14
Sekcja P	Podmiot	13	14	15	16	19
Sekcja Q	Podmiot	15	17	20	24	28
Sekcja R	Podmiot	19	20	19	22	24
Sekcje S i T	Podmiot	34	37	41	42	42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2023 na terenie gminy Łowicz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Łowicz

C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody: gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Według klas wielkości, na terenie gminy Łowicz w 2023 r. dominowały mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające poniżej 10 pracowników. W tym czasie zarejestrowanych było 706 podmiotów, które stanowiły 97,78% wszystkich podmiotów gospodarczych. Udział małych przedsiębiorstw (zatrudniających od 10 do 49 osób) wyniósł 1,94% wszystkich podmiotów, a średnich przedsiębiorstw (zatrudniających od 50 – 249 osób) wyniósł 0,28%.

Tabela 18. Liczba podmiotów na terenie gminy Łowicz wg klas wielkości w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana (2019-2023)	Udział % w 2023
Mikroprzedsiębiorstwa (poniżej 10 osób)	594	623	651	683	706	+112 (18,86%) ▲	97,78%
Małe przedsiębiorstwa (10-49 osób)	17	15	13	13	14	-3 (17,65%) ▼	1,94%
Średnie przedsiębiorstwa (50-249)	2	2	2	2	2	0 (0,00%)	0,28%
Razem	613	640	666	698	722	+109 (17,78%) ▲	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bd.l.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców w gminie Łowicz w latach 2019-2023 przedstawia tendencję rosnącą. Wskaźnik ten wzrósł z 795 w roku 2019 do 934 w 2023 r., tj. o 17,48%. W latach 2020-2021 wskaźnik był niższy od wskaźnika dla

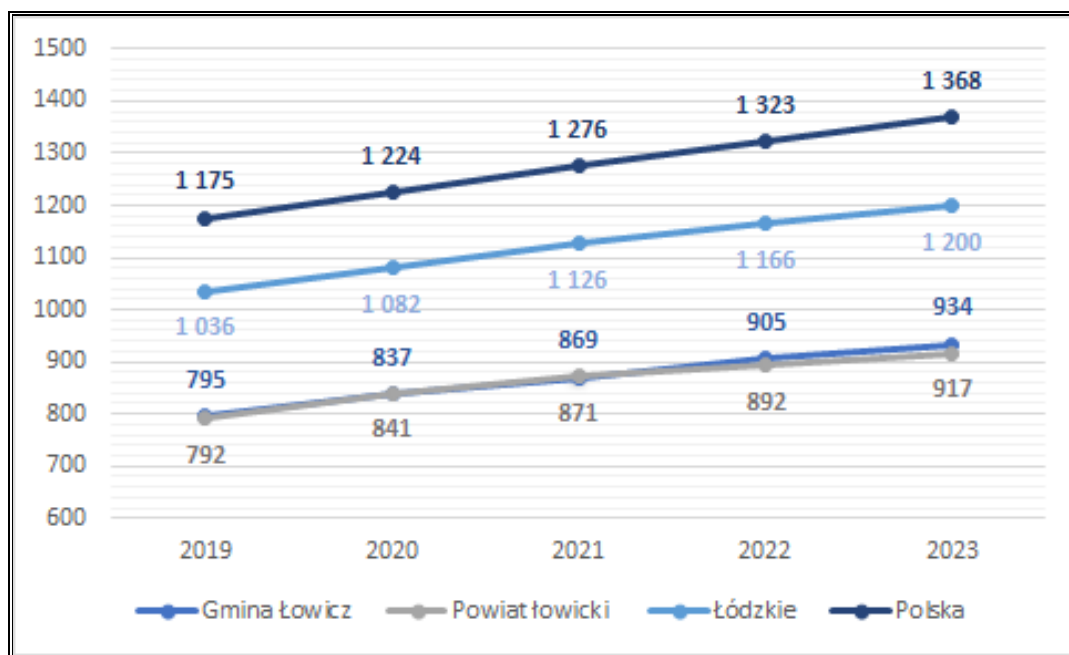
powiatu łowickiego, województwa łódzkiego i kraju. Na uwagę zasługuje fakt, że w roku 2019 i od 2022 r. wskaźnik przewyższył wskaźnik powiatowy, co wskazuje, że poziom przedsiębiorczości na terenie jest wyższy niż w powiecie łowickim.

Tabela 19. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Łowicz, powiecie łowickim, województwie łódzkim oraz w Polsce w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Łowicz	795	837	869	905	934
Powiat łowicki	792	841	871	892	917
Łódzkie	1 036	1 082	1 126	1 166	1 200
Polska	1 175	1 224	1 276	1 323	1 368

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Wykres 5. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego, województwa łódzkiego i Polski w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

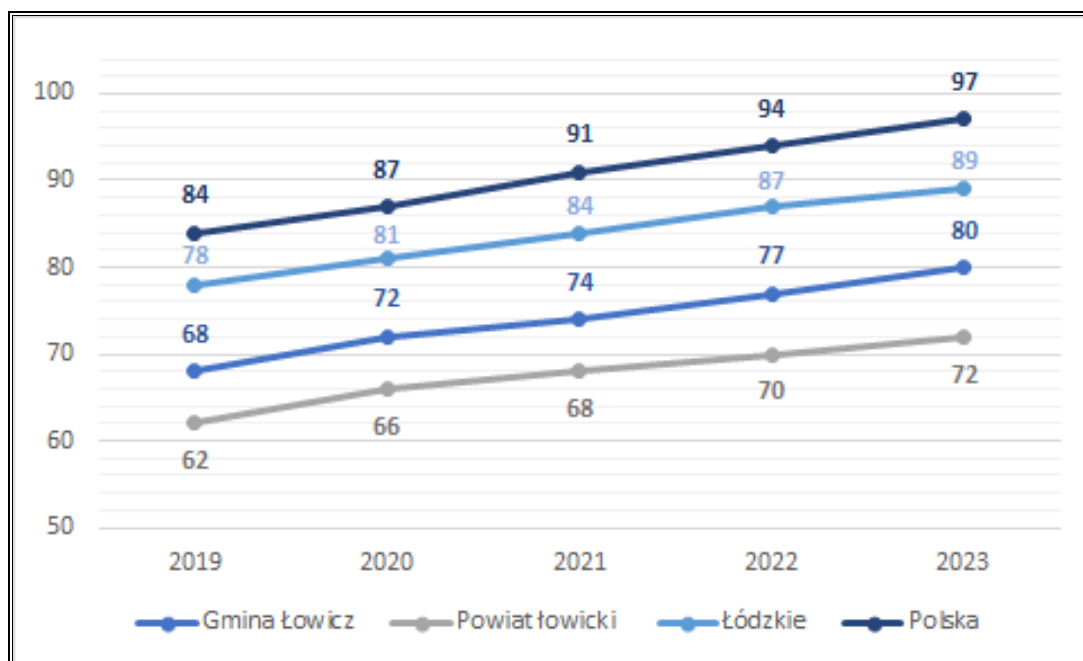
Liczba osób fizycznych, prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców w gminie Łowicz w 2023 r., w porównaniu do stanu z 2019 r., zanotowała wzrost o 17,65%. Wskaźnik dla gminy w analizowanym okresie był wyższy niż dla powiatu, ale niższy od wskaźnika dla województwa łódzkiego i kraju.

Tabela 20. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego, województwa łódzkiego i Polski w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Łowicz	68	72	74	77	80
Powiat łowicki	62	66	68	70	72
Łódzkie	78	81	84	87	89
Polska	84	87	91	94	97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Wykres 6. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego, województwa łódzkiego i Polski w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Małe i średnie zakłady rodzinne, które dominują na rynku, prowadzą działalność głównie w branżach tj. transport drogowy, usługi ogólnobudowlane, przetwórstwo przemysłowe, przetwórstwo owoców i warzyw, handel i naprawy pojazdów samochodowych. W tabeli poniżej przedstawiono wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz fizycznych (PIT). Na przestrzeni analizowanych lat ulegały one znacznym zmianom.

Tabela 21. Wpływy do budżetu Gminy Łowicz z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i fizycznych (PIT) na przestrzeni lat 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	173 832,31	3 098,86	84 959,63	10 858,91	85 803,00
Wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	5 948 847,00	5 890 433,00	6 890 853,00	8 968 387,57	6 108 174,00

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Łowicz

Dane wskazują na dużą niestabilność wpływów z CIT – szczególnie widoczny jest znaczny spadek dochodów w 2020 r. (z 173 832,31 zł w 2019 r. do zaledwie 3 098,86 zł), a także wahania w kolejnych latach. Może to świadczyć o ograniczonej liczbie podmiotów gospodarczych odprowadzających ten podatek na rzecz Gminy lub ich zmiennej kondycji finansowej.

Z kolei wpływy z PIT cechują się większą stabilnością oraz rosnącą tendencją w latach 2020-2022, kiedy to osiągnęły najwyższy poziom – blisko 9 mln zł. W 2023 r. odnotowano jednak spadek dochodów z tego tytułu.

2.2 Rynek pracy

Stan i zmiany zachodzące na rynku pracy mają wpływ na bezrobocie. Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie bezrobocia. Związek przyczynowo – skutkowy wyjaśnia, że w większości bezrobotni rodzice nie potrafią zapewnić swoim dzieciom odpowiedniego wykształcenia. Ponadto sami będąc w sytuacji niekorzystnej egzystencjonalnie, często nieświadomie przekazują złe wzorce. W ten sposób upowszechnia się bierność, która prowadzi do trwałego braku zatrudnienia. W roku 2023 na terenie gminy zarejestrowanych było 121 bezrobotnych, z czego 50,41% stanowiły kobiety.

Tabela 22. Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	142	168	123	142	121
mężczyźni	73	81	61	67	60
kobiety	69	87	62	75	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Długotrwale bezrobotnymi nazywa się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy. W 2023 r. na

terenie gminy Łowicz było 59 osób długotrwale bezrobotnych. Ich liczba zmniejszyła się od 2019 roku o 23 osoby, tj. 28,05%.

Tabela 23. Długotrwale bezrobotni z terenu gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
długotrwale bezrobotni	82	86	77	71	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

We wszystkich wskazanych w poniższej tabeli grupach wiekowych liczba bezrobotnych spada. Największy spadek zanotowały osoby bezrobotne do 30 roku życia – 13 osób, tj. 31,71%.

Tabela 24. Liczba bezrobotnych z podziałem na grupy wiekowe - stan na koniec grudnia danego roku

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
do 25 roku życia	19	33	21	20	12
do 30 roku życia	41	52	33	42	28
powyżej 50 roku życia	40	48	37	40	38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

W 2023 r. udział osób bezrobotnych, w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym, wynosił 2,60%. Udział bezrobotnych mężczyzn, w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci, wynosił 2,40%, a udział bezrobotnych kobiet, w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci, wynosił 2,80%¹⁵.

3. Sfera przestrzenna

W zakresie sytuacji przestrzennej przeanalizowano m.in. strukturę zagospodarowania gruntów, walory przyrodnicze, jakość powietrza, dostęp do infrastruktury komunikacyjnej, zasób mieszkaniowy, zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz, a także system wodno-kanalizacyjny i gospodarkę odpadami.

3.1 Przestrzeń i środowisko

Struktura zagospodarowania gruntów

Gmina Łowicz charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem warunków glebowych, z powodu wysokiego zróżnicowania podłoża mineralnego i stosunków wodnych. Gleby mineralne składające się z glin zwałowych lekkich, piasków słabogliniastych i gliniastych leżących na glinach występują na obszarach znajdujących się na północ od doliny Bzury i na wschód od doliny Słudwi. Gleby te należą do klasy brunatnoziemnej – gleb pływych, gleb brunatnych wyługowanych oraz pseudoglejowych (gleby klasy bonitacyjnej III, IV oraz V, czyli gleby

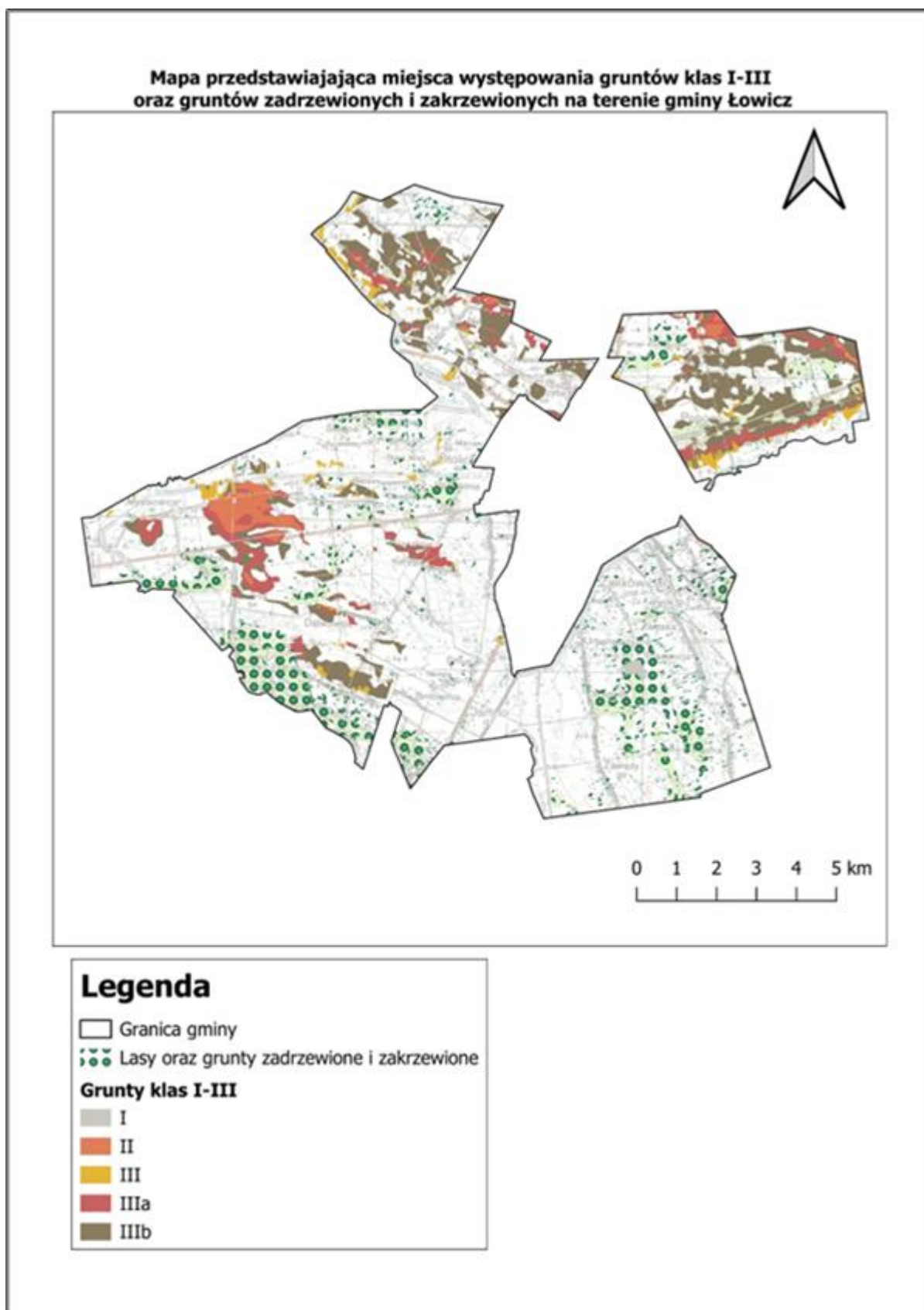
¹⁵ Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

o wysokiej przydatności rolniczej). Tworzą one kompleksy żytnie bardzo dobre oraz żytnie dobre. Gleby brunatnoziemne czasami tworzą kompleksy żytnio-ziemniaczane. Na terenie jednostki znajdują się także czarnoziemy, które tworzą kompleksy: pszenno dobry, żytni bardzo dobry oraz zbożowo-pastewne mocne. W zachodniej części gminy dominują gleby czarne i szare, tworząc kompleksy pszenno dobry, żytni słaby oraz zbożowo pastewny słaby. Na południu gminy znajdują się gleby rdzawe i biellicowe – są to gleby słabe żytnie (kompleksy 6 i 7). W okolicy miejscowości Zielkowice znajdują się gleby czarne i szare, które tworzą kompleks żytni słaby. W okolicach rzeki Bzury i Słudwi przeważają mady rzeczne. Gleby te porastają użytkami zielonymi typu łąkowego. Obniżenia terenu (południowa część wsi Jastrzębia i Guźnia) charakteryzują się glebami hydromorficznymi, tj. gleby murszowe i glejowe oraz wytworzone z torfów niskich. Gleby te porastane są użytkami zielonymi bagiennymi i pobagiennymi¹⁶.

Grunty klas I-III na terenie gminy Łowicz zajmują 2 126,93 ha, natomiast powierzchnia całkowita gminy wynosi 13 308,85 ha. W związku z powyższym udział gruntów klas I-III w powierzchni całej gminy jest równy 15,98%. Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione na terenie gminy zajmują powierzchnię równą 1 509,47 ha, co stanowi 11,34% powierzchni całkowitej gminy.

¹⁶ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łowicz na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Rysunek 1. Mapa przedstawiająca miejsca występowania gruntów klas I-III oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na terenie gminy Łowicz

Źródło: Opracowanie własna na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Łowiczu

Walory przyrodnicze

Walorami przyrodniczymi nazywamy wszystkie te elementy i zasoby środowiskowe, ukształtowane bez wpływu i ingerencji człowieka, które mogą stać się celem ruchu turystycznego. Są one jednymi z najważniejszych aspektów branych pod uwagę przy opisywaniu atrakcyjności danego regionu. Mają wpływ nie tylko na turystykę obszaru, ale również na sferę gospodarczą i ekonomiczną. Walory przyrodnicze można sklasyfikować według następującego podziału:

- udział powierzchni terenów zielonych i lasów,
- udział powierzchni terenów będących pod ochroną,
- powierzchnia wód powierzchniowych,
- ukształtowanie powierzchni,
- stan środowiska przyrodniczego.

Największym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych jest niewątpliwie człowiek i związana z nim jego aktywność, w tym należy uwzględnić zanieczyszczenie środowiska, urbanizację, a także turystykę.

Flora i fauna

Rozmieszczenie lasów na terenie gminy Łowicz jest nierównomierne. Największe kompleksy leśne znajdują się w południowo-wschodniej i centralnej części gminy (okolice miejscowości: Wygoda, Zawady i Otolice). Tereny leśne gminy Łowicz zarządzane są przez Nadleśnictwo Kutno.

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Łowicz zgodnie z danymi z GUS na koniec 2023 r. wynosiła 1 333,65 ha. Lesistość na terenie gminy wynosi 9,90%. Szczegółowe dane na temat lasów i gruntów leśnych zostały przedstawione w tabeli poniżej.

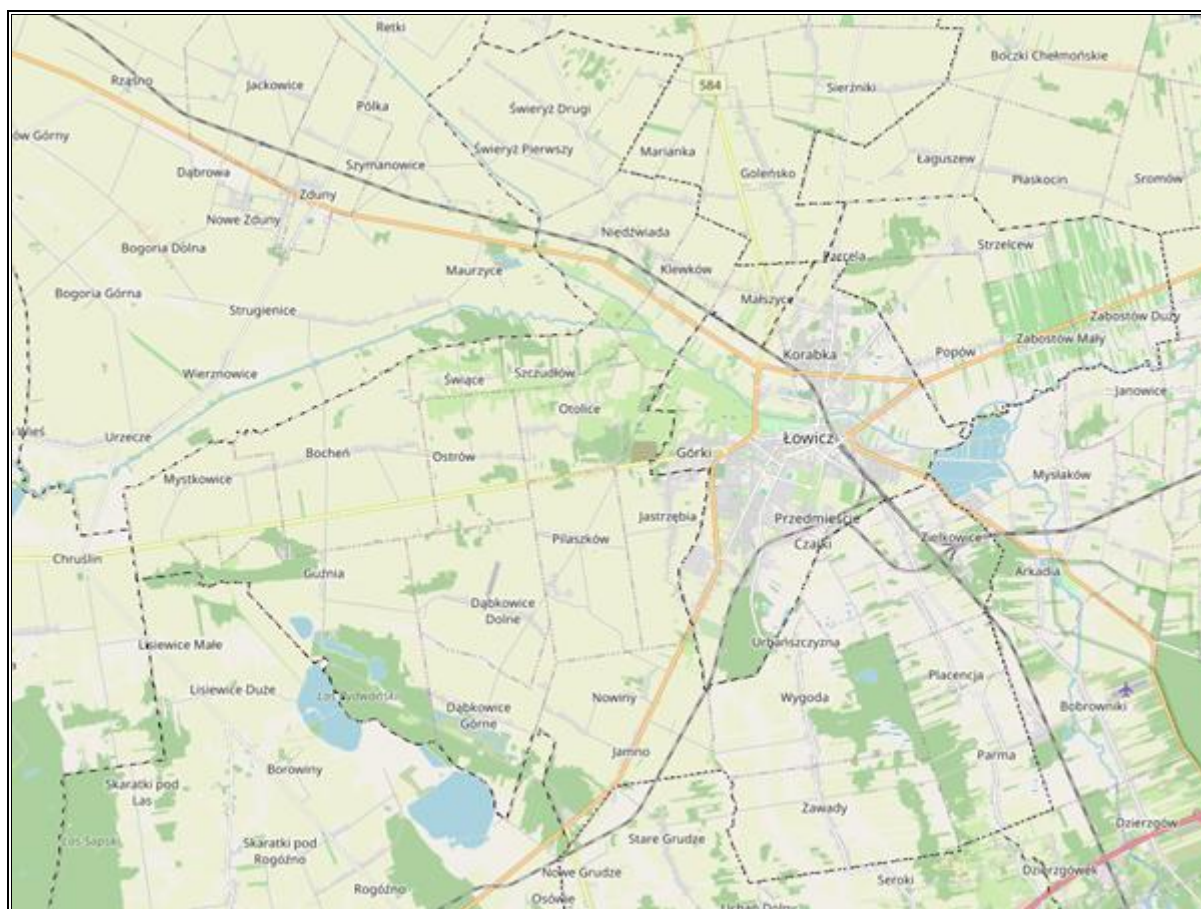
Tabela 25. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Łowicz

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2023
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	1 333,65
Lesistość	%	9,90
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	568,50
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	562,81
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	548,24
Grunty leśne prywatne	ha	765,15
Powierzchnia lasów		

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2023
Lasy ogółem	ha	1 317,69
Lasy publiczne ogółem	ha	554,60
Lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	549,24
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	534,67
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	0,22
Lasy publiczne gminne	ha	5,36
Lasy prywatne ogółem	ha	763,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp 14.03.2025 r.)

Rysunek 2. Mapa obszarów leśnych na terenie gminy Łowicz

Legenda:

- obszary leśne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.bdl.lasy.gov.pl> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Na terenie gminy gatunkiem panującym w dolinach rzek i cieków jest olcha czarna. Ponadto też często występuje wierzba krucha, wierzba iwa, bez czarny, pokrzyw zwyczajna, wietlica samicza, kuklik pospolity, gajowiec żółty, przytulia błotna. W dolinie rzeki Bzury:

- wśród roślinności dna rzeki wyróżniamy gatunki: mozga trzciniowata, manna mielec, psianka, słodkogórz, rdestnica, rzęsa drobna, grążel żółty, zdrojek,
- wśród roślinności brzegów rzek: mozga trzciniowata, pałka szerokolistna, manna mielec, wierzbownica, uczep, rdest, olsza czarna, bez czarny, klon jesionolistny, kruszyna, topola, wierzba szara, wierzba wiciowa, kalina¹⁷.

Teren gminy obejmują obszarowe formy ochrony przyrody, dzięki czemu występują tu osobliwe gatunki ptaków, które wymienione zostały w dyrektywie ptasiej Rady 79/409/EWG: bąk, bączek, czapla biała, czapla purpurowa, bocian czarny, bocian biały, łąbędz mały, łąbędz krzykliwy, bernikla białolica, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, batalion, rybitwa rzeczna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, zimorodek, dzięcioł czarny, lerka, świergotek polny, podróżniczek, pokrzewka jarzębata, gąsiorek oraz ortolan.

Występują tu także ptaki niewymienione w dyrektywie: perkoz, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęś zbożowa, gęś białoczelna, świstun, cyranka, płaskonos, głowienka, łyska, czajka, rycyk, krwawodziób, śmieszka oraz rybitwa białoskrzydła. Ssaki reprezentowane są głównie przez gryzonie synantropijne i związane z polami uprawnymi: mysz domowa, szczur wędrowny, nornik zwyczajny, mysz polna oraz zając szarak¹⁸.

Formy ochrony przyrody

Formami ochrony przyrody w Polsce, w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Zgodnie z danymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na terenie gminy Łowicz znajdują się:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej,
- Obszar Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru,
- Obszar Natura 2000 Pradolina Warszawsko – Berlińska,
- pomnik przyrody.

Obszar Chronionego Krajobrazu Pradolina Warszawsko-Berlińska zajmuje powierzchnię 36 650,00 ha. Przedmiotem ochrony Obszaru jest zachowanie walorów przyrodniczych części

¹⁷ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łowicz na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

¹⁸ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Łowicz

pradoliny powstałej w okresie plejstoceniowym, łączącej dolinę Wisły z doliną Warty. Wyznaczony Obszar wchodzi w skład sieci obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych. Wskazany Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony na mocy uchwały nr 163/XXVI/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 9 czerwca 1988 r.

Obszar Natura 2000 „Pradolina Bzury-Neru” (PLH100006) to specjalny obszar ochrony siedlisk, który zajmuje powierzchnię 21 886,17 ha. Obszar został wyznaczony na podstawie decyzji Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043 (2008/25/WE)). Siedliskami, które zostały objęte ochroną w ramach tego obszaru są:

- Starorzecza i neutralne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*,
- Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,
- Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario Ulmetum*),
- Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*,
- Ryby i minogi,
- Piskorz *Misgurnus fossilis*,
- Koza *Cobitis taenia*,
- Różanka *Rhodeus sericeus amarus*,
- Kumak nizinny *Bombina orientalis*,
- Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*,
- Wydra *Lutra lutra*,
- Bóbr *Castor fiber*.

Obszar Natura 2000 „Pradolina Warszawsko-Berlińska” (PLB100001) to obszar specjalnej ochrony ptaków, który zajmuje powierzchnię 23 412,42 ha. Obszar został wyznaczony na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Obszar stanowi bardzo ważną ostoję ptaków wodno-błotnych. Na wskazanym terenie występuje co najmniej 57 gatunków ptaków z Załącznika I

„dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE”, z czego 26 to gatunki lęgowe. Gniazduje 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 0,5% populacji krajowej następujących gatunków zagrożonych w skali globalnej (C1): rycyk, kulik wiejski (PCK) oraz wodniczka. Ponadto w jego obrębie gniazduje co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: gęgawa, cyranka, płaskonos, krakwa, perkozek, bąk (PCK), błotniak stawowy, błotniak łąkowy, kropiatka, zielonka, wodnik, rybitwa białowąsa (PCK), dziwonia, a powyżej 0,5% - czernica, głowienka, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, bielik, pustułka, kokoszka, łyska, ksyk, dudek. Ponadto stosunkowo wysoką liczebność osiągają: bocian biały, czajka, derkacz (gatunek zagrożony w skali globalnej) i żuraw. W okresie wędrowek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowskiego (C3) gęsi zbożowej, gęsi białoczelnej, siewki złotej i łabędzia czarnodziobego.

Pomnik przyrody występujący na terenie gminy Łowicz to pomnik jednoobiektowy, którym jest drzewo gatunku Wiąz szypułkowy – *Ulmus laevis* (*Ulmus pedunculata*, *Ulmus effusa*). Pomnik przyrody został utworzony na podstawie rozporządzenia Wojewody Skierniewickiego z dnia 18 stycznia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody.

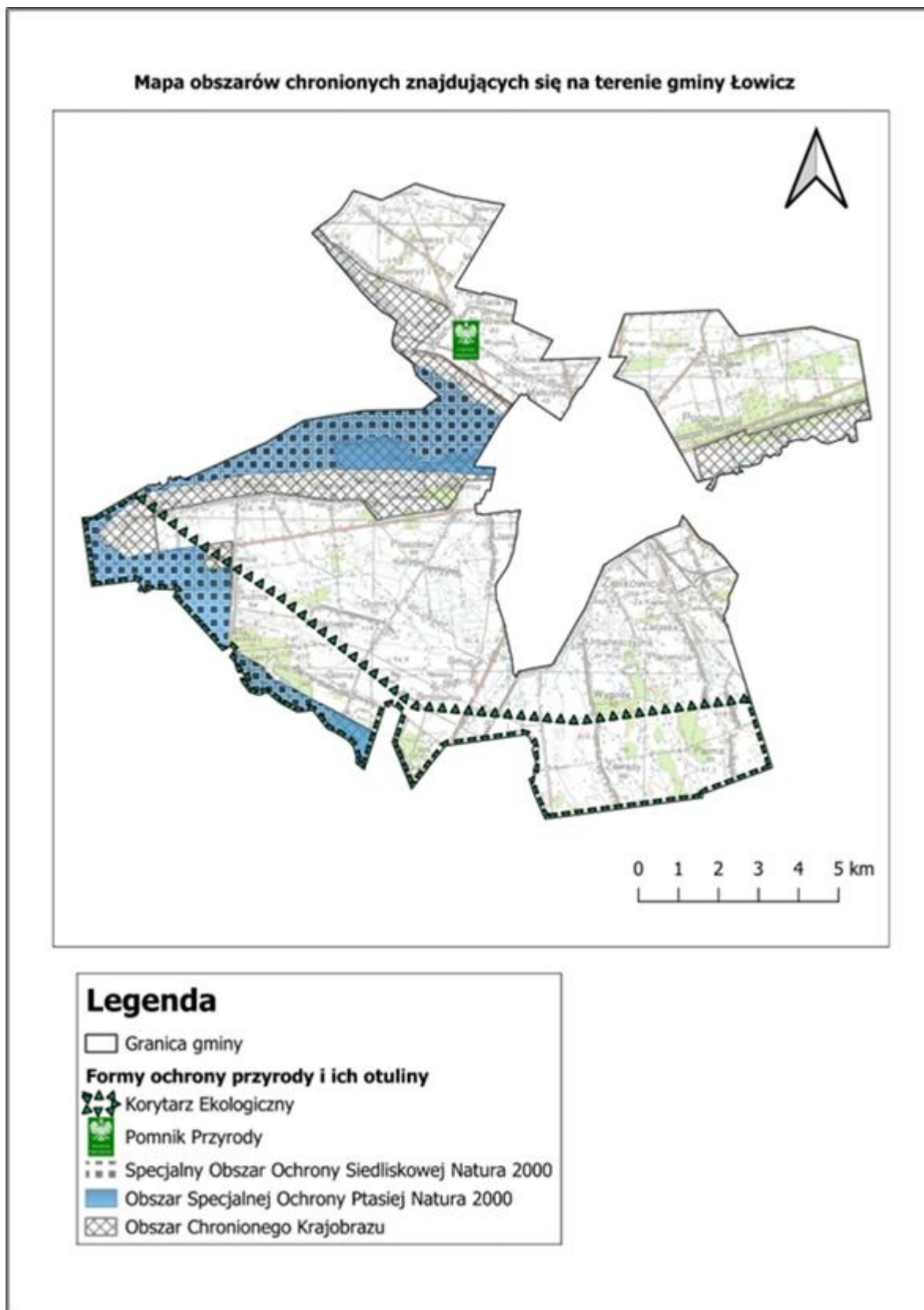
Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Tworzą go liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom, roślinom i grzybom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia.

Według Mapy korytarzy ekologicznych 2005 przez teren gminy Łowicz przebiega korytarz ekologiczny: Dolina Nidy (KPnC-8B).

Według Mapy korytarzy ekologicznych 2012 przez teren gminy Łowicz przebiegają korytarze ekologiczne: Dolina Bzury – Neru (KPnC-20), Lasy Łowickie, Puszcza Bolimowska (KPnC-21A).

Rysunek 3. Mapa obszarów chronionych znajdujących się na terenie gminy Łowicz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/gdos>

Jakość powietrza

Proces rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w atmosferze jest bardzo skomplikowany i nie zawsze w sposób właściwy można określić strefy skażenia. Jest jednak pewne, że jakość powietrza w jednym rejonie jest ściśle uzależniona od zanieczyszczeń na innych obszarach. Zanieczyszczenia bowiem, w określonych warunkach transportowane są na dalekie odległości, wpływając bezpośrednio na stan jakości powietrza na tych terenach (duży udział w ogólnym tle zanieczyszczeń).

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego są:

- energetyka (kopalnie, szyby wiertnicze, paliwa kopalne),
- przemysł (przemysł ciężki, metalurgiczny, farmaceutyczny),
- komunikacja (transport lądowy i wodny),
- działalność komunalno-bytowa (paleniska domowe, kotłownie lokalne, gospodarstwa rolne, gromadzenie i utylizacja odpadów)¹⁹.

Jednym z największych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest tzw. „niska emisja”, czyli emisja pochodząca ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej czterdziestu metrów wysokości. Zjawisko to jest obserwowalne na terenach zwartej zabudowy, charakteryzującej się brakiem możliwości przewietrzania. Elementem składowym „niskiej emisji” są zanieczyszczenia emitowane podczas ogrzewania budynków mieszkalnych. W budownictwie jednorodzinnym, pomimo dużego zainteresowania ekologicznymi paliwami, wciąż wykorzystuje się głównie nieekologiczne paliwa stałe (węgiel). Zjawisko „niskiej emisji” nasila się szczególnie w okresie grzewczym, co może powodować wyraźne okresowe pogorszenie stanu sanitarnego powietrza na terenach zasiedlonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Ta sytuacja jest szczególnie uciążliwa także dla mieszkańców terenów o słabych warunkach przewietrzania.

Rzeczywista emisja zanieczyszczeń z jednego źródła może się różnić w zależności od:

- spalania węgla o różnej kaloryczności,
- opalania mieszkań drewnem,
- spalanie w domowych piecach części odpadów (szczególnie tworzyw sztucznych).

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń powietrza na opisywanym terenie są środki komunikacyjne. Największe zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów zdiagnozowano przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, biegnących przez obszary o zwartej zabudowie. Główną przyczyną nadmiernej emisji

¹⁹ Kraszewski D., Grzebińska D.; *Jesteś tym, czym oddychasz*, Kompendium wiedzy na temat niskiej emisji.

zanieczyszczeń ze środków transportu jest przede wszystkim ich zły stan techniczny, nieodpowiednia eksploatacja, przestoje w ruchu spowodowane złą organizacją ruchu, a także zbyt mała przepustowość dróg lokalnych.

Na terenie gminy Łowicz nie występuje ciężki przemysł, który mógłby przyczynić się do emisji zanieczyszczeń.

Sieć dróg w obszarze gminy Łowicz, chociaż kluczowa dla komunikacji i rozwoju, może przyczyniać się do zanieczyszczeń powietrza poprzez emisję gazów i pyłów z pojazdów silnikowych. Intensywny ruch na drogach lokalnych może generować duże ilości dwutlenku węgla, tlenków azotu, cząstek stałych oraz innych substancji szkodliwych dla zdrowia i środowiska.

W przypadku ogrzewania, stosowanie tradycyjnych kotłów węglowych i gazowych w lokalnych kotłowniach może być kolejnym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza. Spalanie paliw kopalnych powoduje uwalnianie się do atmosfery substancji takich jak siarka, azot oraz pyły zawieszane, co negatywnie wpływa na jakość powietrza i zdrowie mieszkańców.

Stan jakości powietrza w województwie łódzkim jest co roku oceniany na podstawie pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych i manualnych oraz wyników modelowania matematycznego. Województwo łódzkie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza. Zgodnie z przyjętym podziałem, Gmina Łowicz należy do strefy łódzkiej.

Poniżej zestawiono wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu. Dla potrzeb badań substancje, których poziom stężeń ma zostać zmierzony, zostały podzielone na 2 grupy: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Substancje oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon troposferyczny (O₃), pył zawieszony PM₁₀, oraz zawarte w tym pyłe metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren), pył PM_{2,5}.

Substancje oceniane ze względu na ochronę roślin: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x), ozon (O₃).

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

1. Dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:
 - **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,

— **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Poziom dopuszczalny – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko, jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie.

2. Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

— **klasa D1** – stężenie ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,

— **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Poziom celu długoterminowego - oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

3. Dla PM_{2,5}, dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:

— **klasa A1** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,

— **klasa C1** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Poziom dopuszczalny faza II - poziom dopuszczalny określony dla fazy II jest to orientacyjna wartość dopuszczalna, która zostanie zweryfikowana przez Komisję Europejską w świetle dalszych informacji, w tym na temat skutków dla zdrowia i środowiska oraz wykonywalności technicznej. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny dla fazy II do osiągnięcia to: 20 µg/m³.

W poniższych tabelach zestawiono wyniki klasyfikacji dla strefy łódzkiej.

Tabela 26. Wynikowe klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy		
		Kryterium – poziom dopuszczalny						Kryterium – poziom docelowy						Kryterium - poziom celu długoterminowego		
		SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5		Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni		O ₃	
Faza I	Faza II															
Strefa łódzka	PL1002	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	A	C	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim za rok 2023

Tabela 27. Wynikowe klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy				Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy	
		Kryterium – poziom dopuszczalny				Kryterium - poziom docelowy	Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂		NO _x			
Strefa łódzka	PL1002	A		A		A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim za rok 2023

Roczna ocena jakości powietrza w roku 2023 w strefie łódzkiej wykazała przekroczenia następujących standardów imisyjnych:

- pod kątem ochrony zdrowia:
 - dla poziomu celu długoterminowego ozonu,
 - poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 – klasa C
- pod kątem ochrony roślin:
 - dla poziomu celu długoterminowego ozonu.

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne na terenie strefy łódzkiej były dotrzymane.

Gmina Łowicz w 2023 roku znalazła się w obszarze przekroczeń standardów imisyjnych:

- poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 – klasa C (ochrona zdrowia ludzi),
- poziom celu długoterminowego ozonu – klasa D2 (ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin).

Wody powierzchniowe

Gmina Łowicz należy do regionu wodnego Środkowej Wisły. Główną rzeką przepływającą przez obszar gminy jest rzeka Bzura wraz z jej dopływami. Do największych zbiorników wodnych należą: Słudawia, Bobrówka, Otolanka, Zielkówka, Zwierzyniec, Uchanka. Ważnym elementem w krajobrazie południowej części gminy jest Jezioro Rydwan oraz zbiorniki wodne pozostałe po eksploatacji żwiru w obrębie Wału Dąbkowickiego.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły, na terenie gminy Łowicz zlokalizowane są następujące JCWP:

- RW2000112725999 – Bzura od Uchanki do Rawki,
- RW200010272569 – Zwierzyniec,
- RW2000112725899 – Łupia-Skierniewka od Dopływu spod Dębowej Góry do ujścia,
- RW200010272469 – Nida,
- RW20001627253 – Bzura od Kanału Tumskiego do Uchanki,
- RW20001627249 – Słudawia od Przysowej do ujścia,
- RW200010272529 – Bobrówka,
- RW200010272549 – Uchanka.

Jakość wód powierzchniowych na terenie gminy Łowicz jest w dużej mierze uzależniona od lokalnych warunków środowiskowych oraz działalności człowieka. Na tych terenach, charakteryzujących się dominacją rolnictwa, wody powierzchniowe są szczególnie narażone na zanieczyszczenia związane z intensywnym użytkowaniem gruntów. Spływy powierzchniowe, zwłaszcza po intensywnych opadach deszczu, mogą przenosić substancje

chemiczne, takie jak nawozy i pestycydy, do rzek, rowów melioracyjnych, czy innych zbiorników wodnych. To zjawisko przyczynia się do nadmiernego wzbogacenia wód w składniki odżywcze, co może prowadzić do eutrofizacji, skutkującej zakwitaniem glonów i spadkiem jakości wody.

Gospodarka komunalna także odgrywa istotną rolę w jakości wód powierzchniowych. Na obszarach, gdzie infrastruktura kanalizacyjna jest niedostateczna, ścieki bytowe mogą niekontrolowanie przedostawać się do cieków wodnych, wnosząc do nich substancje organiczne, bakterie i inne zanieczyszczenia. Dodatkowo, niewłaściwe zarządzanie odpadami lub nielegalne składowanie śmieci może skutkować przedostawaniem się szkodliwych substancji do wód powierzchniowych, szczególnie w miejscach, gdzie woda jest bezpośrednio narażona na kontakt z terenem składowiska.

Znaczenie ma także transport i infrastruktura drogowa, szczególnie wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych. Wycieki paliwa, olejów czy stosowanie soli do odśnieżania dróg mogą powodować wprowadzenie do wód metali ciężkich oraz substancji chemicznych szkodliwych dla organizmów wodnych i całego ekosystemu.

Program monitoringu wód powierzchniowych przygotowuje się na okres 6 lat. Obecnie obowiązuje cykl monitoringu na lata 2022-2027. Opracowany program ma charakter wstępny i będzie podlegał corocznej aktualizacji. Klasyfikację wskaźników i grup wskaźników w jednolitych częściach wód powierzchniowych rzek i zbiorników zaporowych za lata 2022-2023 zlokalizowanych na terenie gminy Łowicz przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28. Klasyfikacja elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych oraz klasyfikacja wskaźników stanu chemicznego JCWP na terenie gminy Łowicz w latach 2022-2023

Nazwa ocenianej JCWP	Kod JCWP	Klasyfikacja wskaźników i elementów jakości wód				STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY (Rok ostatnich badań)	STAN CHEMICZNY (Rok ostatnich badań)	OCENA STANU JCWP (Rok ostatnich badań)
		Klasa elementów biologicznych (Rok ostatnich badań)	Klasa elementów hydromorfologicznych (Rok ostatnich badań)	Klasa elementów fizykochemicznych (grupy 3.1-3.5) (Rok ostatnich badań)	Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6) (Rok ostatnich badań)			
Bzura od Uchanki do Rawki	RW2000112725999	-	-	>2 (2023)	-	-	-	-
Zwierzyniec	RW200010272569	3 (2023)	2 (2023)	>2 (2023)	-	-	-	-
Łupia-Skierniewka od Dopływu spod Dębowej Góry do ujścia	RW2000112725899	3 (2022)	-	2 (2023)	-	-	-	-
Nida	RW200010272469	3 (2022)	4 (2022)	>2 (2023)	-	-	-	-
Bzura od Kanału Tumskiego do Uchanki	RW20001627253	-	-	>2 (2023)	-	-	-	-
Słudwia od Przysowej do ujścia	RW20001627249	-	-	>2 (2023)	-	-	-	-
Bobrówka	RW200010272529	3 (2022)	4 (2022)	2 (2023)	2 (2022)	-	-	-
Uchanka	RW200010272549	-	-	2 (2023)	-	-	-	-

Źródło: GIOŚ, Monitoring wód powierzchniowych

Zagrożenie powodziowe

Występowanie zagrożenia powodziowego na danym terenie oznacza możliwość wystąpienia tam zjawiska powodzi²⁰.

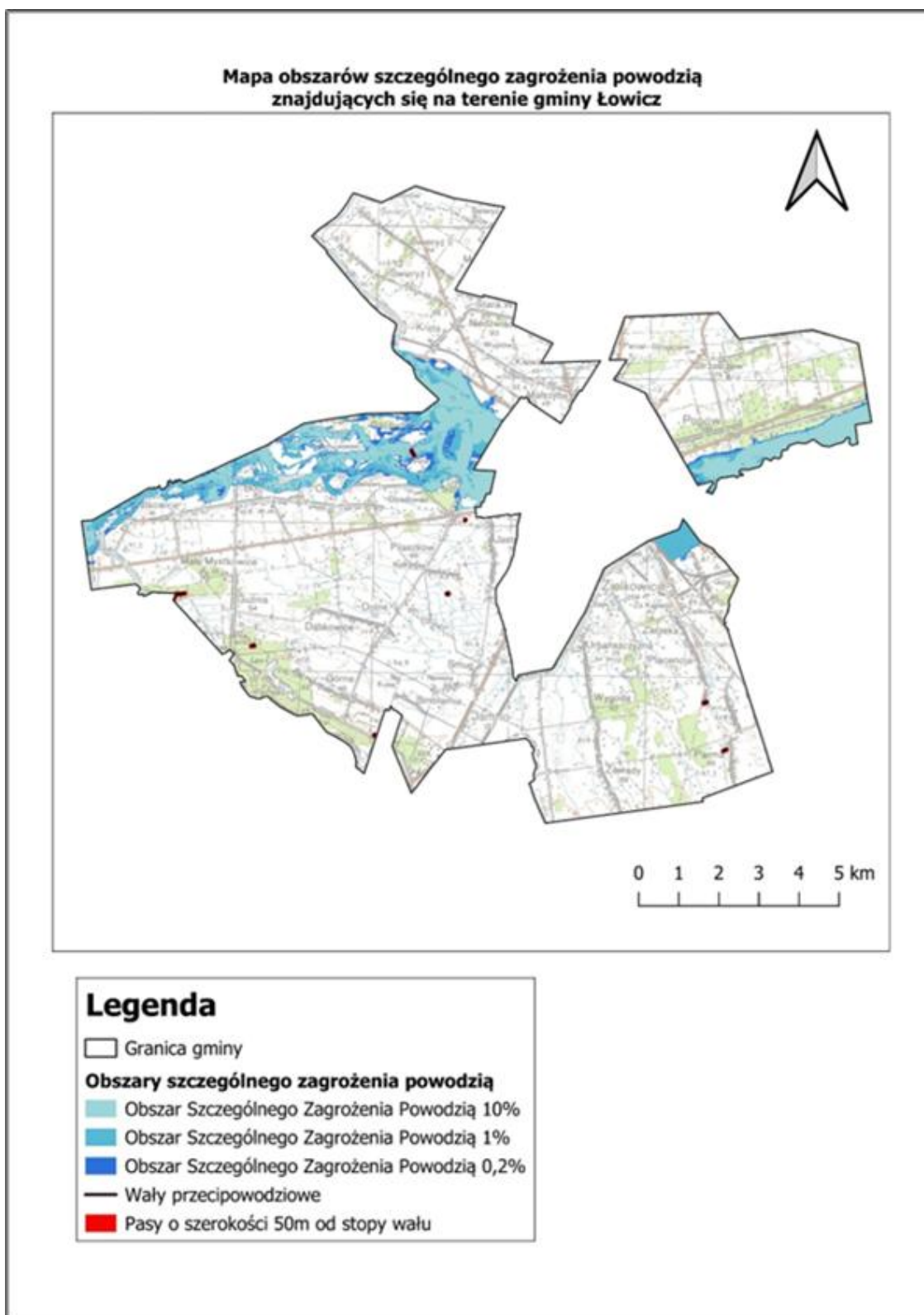
Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Są to:

- obszary zagrożenia powodziowego dla rzek, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi rzecznej jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat),
- obszary zagrożenia powodziowego dla rzek, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi rzecznej jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat),
- obszary zagrożenia powodziowego dla rzek, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi rzecznej jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat).

Ponadto, na terenie gminy Łowicz znajdują się wały przeciwpowodziowe, dla których zostały wyznaczone pasy o szerokości 50 m od stopy wału.

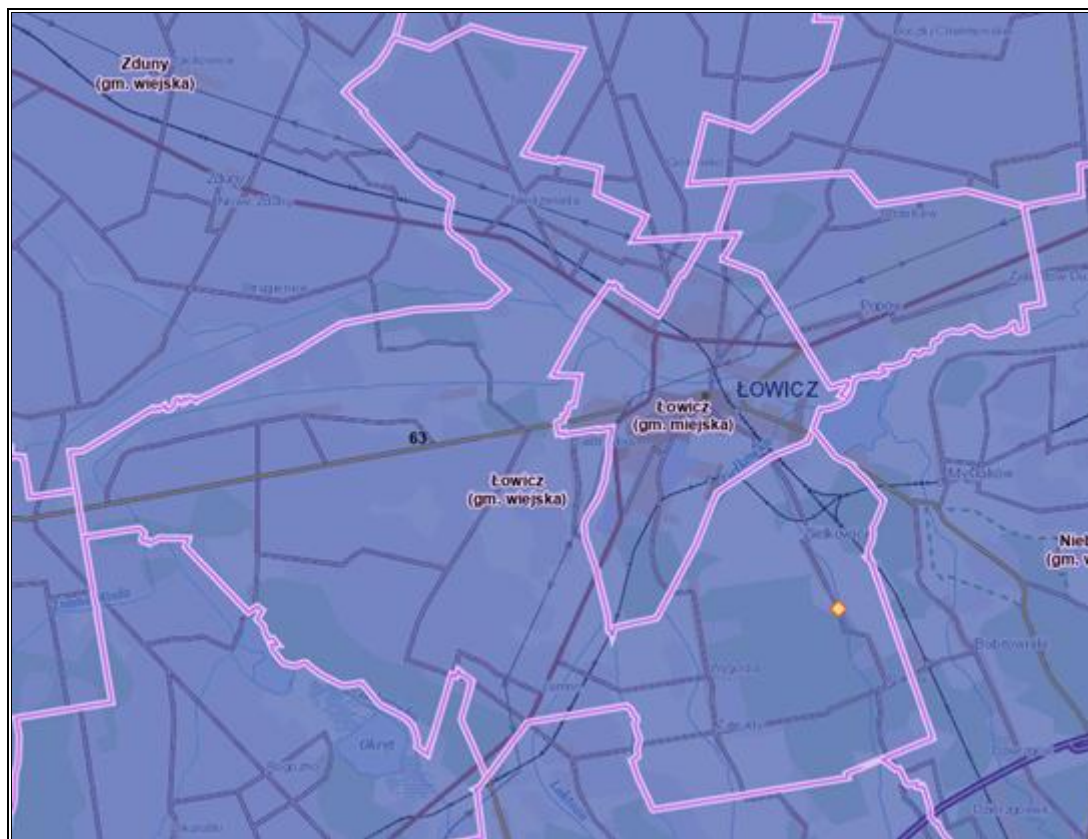
²⁰ https://powodz.gov.pl/pl/o_mapach (dostęp: 14.03.2025 r.)

Rysunek 4. Mapa obszarów szczególnego zagrożenia powodzią znajdujących się na terenie gminy Łowicz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – Baza WMS

Rysunek 6. JCWPd nr 63 na terenie gminy Łowicz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://geologia.pgi.gov.pl/mapy/?page=Wody-podziemne> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Jakość wód podziemnych na terenie gminy Łowicz może być zagrożona przez następujące czynniki:

- **rolnictwo**: Intensywne stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin może prowadzić do przenikania azotanów i pestycydów do wód podziemnych;
- **gospodarka komunalna**: Niewłaściwe zarządzanie ściekami, zwłaszcza w miejscach bez dostępu do sieci kanalizacyjnej, może prowadzić do zanieczyszczenia wód podziemnych substancjami organicznymi i mikroorganizmami chorobotwórczymi;
- **składowiska odpadów**: Nielegalne lub niewłaściwie zarządzane składowiska mogą prowadzić do przenikania szkodliwych substancji do wód podziemnych;
- **transport i infrastruktura drogowa**: Wycieki paliw i olejów z pojazdów oraz stosowanie soli drogowej w okresie zimowym mogą negatywnie wpływać na jakość wód podziemnych.

Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w 2022 r. JCWPd nr 63, na terenie której znajduje się Gmina Łowicz posiadała dobry stan wód.

Rzeźba terenu i geologia

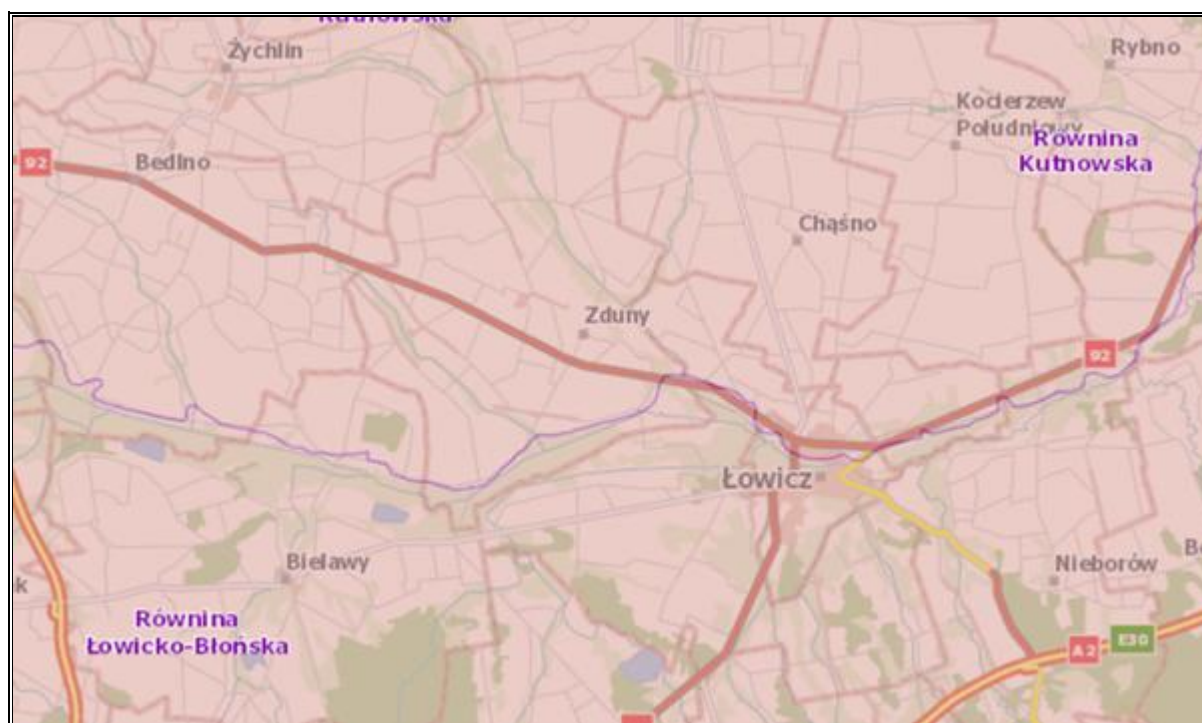
Według podziału fizyczno-geograficznego Polski terytorium gminy Łowicz położone jest na obszarze mezoregionów: Równina Łowicko-Błońska oraz Równina Kutnowska.

Tabela 29. Położenie gminy Łowicz wg regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski

Wyszczególnienie	Gmina Łowicz	
Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa	
Prowincja	Niż Środkowoeuropejski	
Podprowincja	Niziny Środkowopolskie	
Makroregion	Nizina Środkowomazowiecka	
Mezoregion	Równina Łowicko-Błońska	Równina Kutnowska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Geologia; <https://geologia.pgi.gov.pl/> (dostęp: 21.02.2025 r.)
Położenie gminy Łowicz wg regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 7. Położenie Gminy Łowicz wg regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://geologia.pgi.gov.pl/arcgis/home/webmap/viewer.html?layers=d5b0848edcf348f39292dd8c72c507bd> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Gmina Łowicz leży w granicach Nizin Środkowopolskich²¹. Rzeźba terenu na obszarze gminy nie jest urozmaicona, ale jest bogata w elementy geomorfologiczne. Jednym z głównych

²¹ <https://zpe.gov.pl/a/wspolczesna-rzezba-polski-a-dawne-wydarzenia-geologiczne/DYNRd2Y8s> (dostęp: 14.03.2025 r.)

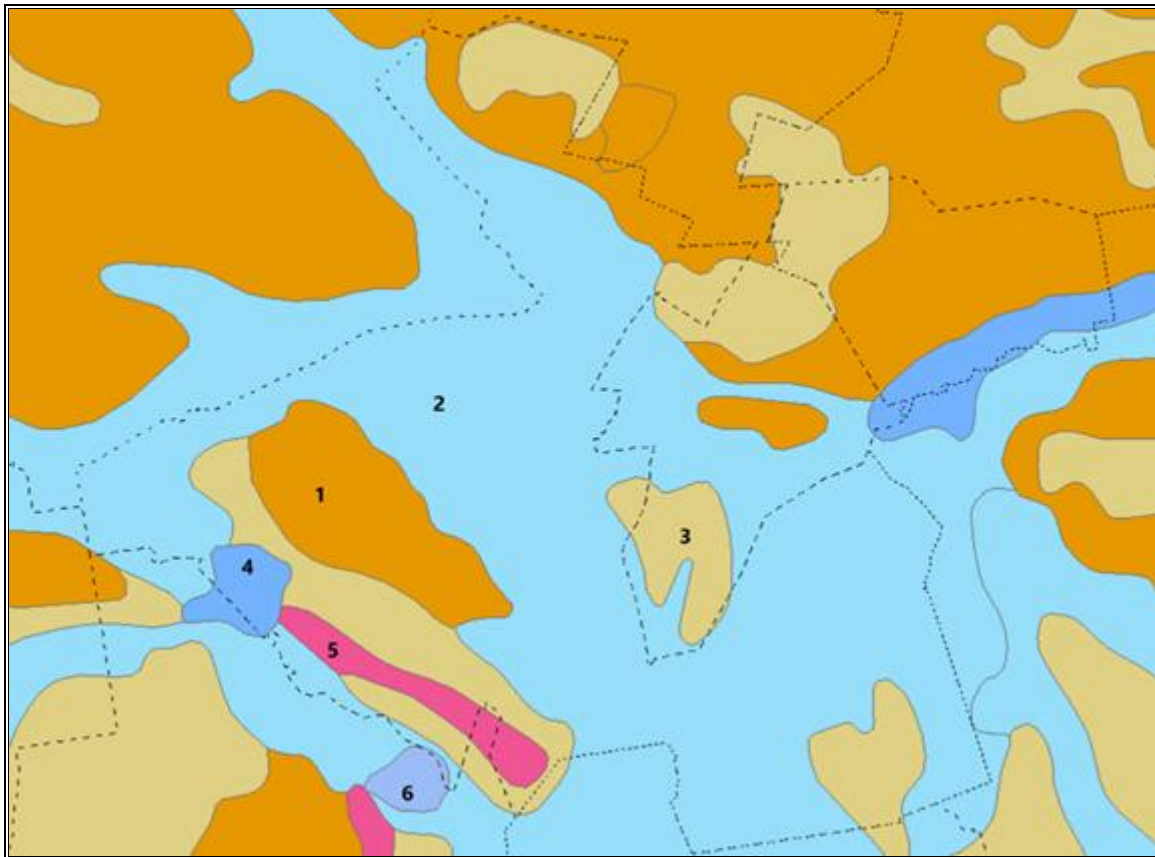
elementów morfologicznych jest dolina rzeczna Bzury. Rzeka Bzura biegnie w dnie Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej, która została uformowana przez procesy aluwialne, występujące w strefie proglacialnej fazy leszczyńskiej i poznańskiej stadiału głównego zlodowacenia Wisły. Na obszarze gminy znajduje się wiele form erozji oraz procesów rzeźbotwórczych związanych z działalnością wód płynących, tj. śródrzecznych kęp, starorzeczy oraz zatorfione tarasy zalewowe. Obszar gminy charakteryzuje się płaskim, nizinnym terenem, z ewentualnymi niewielkimi spadkami terenu. Teren urozmaicają zagłębienia bezodpływowe. Także tereny ciągnące się na południe od rzeki Bzury charakteryzują się płaskim terenem. Południowo-zachodnia część gminy charakteryzuje się pagórkowatym terenem. Na terenie gminy znajduje się niewielki obszar wydmy między Zawadami a Placencją. W wyniku działalności człowieka, w okolicy Guźni, Dąbkowic Górnych, Świeryżu, Niedźwiady i Popowa występują wyrobiska poeksploatacyjne²².

Obszar gminy Łowicz, usytuowany głównie na południowo-zachodnim zboczu depresji Niecki Warszawskiej, stanowi centralną część długiej, wąskiej depresji o osi biegnącej w kierunku NW-SE, znanej jako Niecka Brzeźna. Depresja ta wypełniona jest osadami kredy i paleocenu, poniżej których występują skały permu, triasu oraz jury, opierające się na utworach paleozoiku²³.

²² Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łowicz na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

²³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Łowicz, listopad 2013

Rysunek 8. Mapa utworów powierzchniowych na obszarze gminy Łowicz

Legenda:

1. Gliny zwałowe, ich zwietrzeliny oraz piaski i żwiry lodowcowe,
2. Piaski, żwiry i mułki rzeczne,
3. Piaski i żwiry sandrowe,
4. Piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły,
5. Piaski i mułki kemów,
6. Gezy, wapienie, opoki, piaski i piaskowce glaukonitowe, margle, mułki i ły.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL; <http://bdl.lasy.gov.pl/mapy> (dostęp: 14.03.2025 r.)

3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

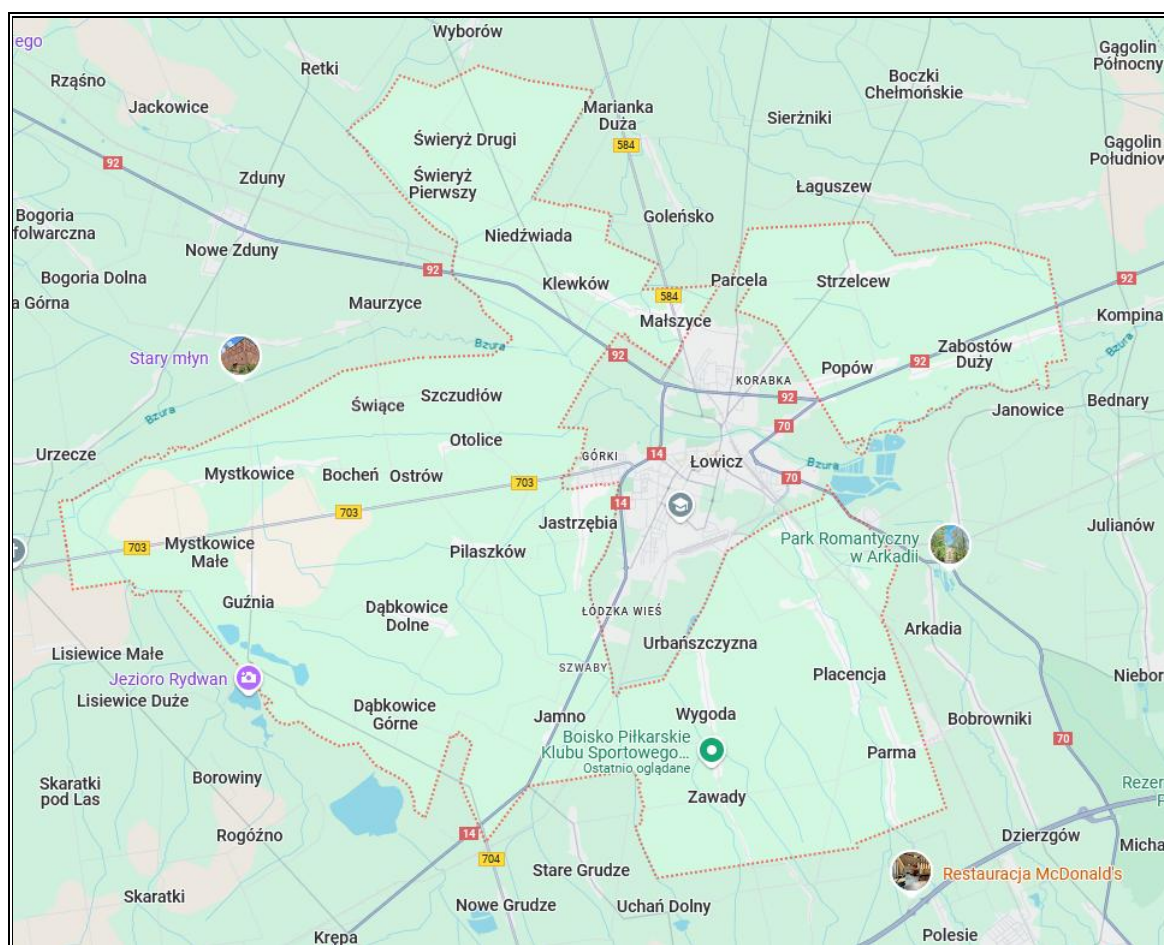
Podstawowy układ komunikacji na obszarze gminy tworzą:

- drogi krajowe: nr 92 (relacji Warszawa – Poznań), nr 70 (relacji Łowicz – Skierniewice) oraz nr 14 (relacji Łódź – Łowicz),
- drogi wojewódzkie: nr 703 (relacji Łowicz – Poddębice) nr 704 (relacji Jamno – Brzeziny) oraz nr 584 (relacji Łowicz – Sanniki),
- drogi powiatowe, gminne oraz dojazdowe.

Sieć dróg gminnych umożliwia komunikację między poszczególnymi jednostkami osadniczymi gminy. Część dróg oraz linii kolejowych, która jest w dobrym stanie technicznym, stwarza warunki do przejazdów zarówno pasażerskich, jak i towarowych.

Na terenie gminy funkcjonuje publiczny transport zbiorowy. Gmina Łowicz współdziała z Miastem Łowicz w zakresie wykonywania zadań publicznego transportu zbiorowego na terenie gminy. Poza zadaniami z zakresu lokalnego transportu zbiorowego realizowanymi przez Miejski Zakład Komunikacji z siedzibą w Łowiczu, na terenie gminy Łowicz odbywają się również przewozy autobusowe o charakterze użyteczności publicznej – linie autobusowe zostały utworzone w ramach Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej²⁴.

Rysunek 9. Sieć drogowa na terenie gminy Łowicz

Źródło: <https://www.google.pl/maps/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Przez teren gminy przebiegają 4 linie kolejowe:

- E20 Kunowice – Terespol,
- linia kolejowa nr 11 Skierniewice – Łowicz Główny,
- linia kolejowa nr 15 Bednary – Łódź Kaliska,
- linia kolejowa nr 3 Warszawa Zachodnia – Kunowice.

²⁴ <https://gminalowicz.pl/komunikacja-publiczna/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Natomiast na jej obszarze nie ma zlokalizowanych lotnisk i lądowisk.

Przez teren gminy Łowicz przebiegają szlaki rowerowe: Szlak Niebieski „Książęcy”, Szlak Zielony „Dwory i Kościoły”, Szlak Czerwony „Szable i Bagnety”²⁵ oraz Szlak Rowerowy „Rydwan”²⁶. Są one istotnym elementem lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej, a ich przebieg ma bezpośredni związek z dostępnością komunikacyjną obszaru. Trasy prowadzą przez powiat łowicki, co umożliwia poznawanie walorów przyrodniczych i kulturowych nie tylko gminy, lecz także całego obszaru powiatu.

3.3 Mieszkalnictwo

Według danych GUS w 2023 roku na terenie gminy Łowicz znajdowało się 2 528 mieszkań (wzrost o 7,21% w stosunku do roku 2019) o łącznej powierzchni 283 348 m² (wzrost o 9,34% w stosunku do roku 2019). Liczba izb w tym samym roku wyniosła 12 453 i wzrosła w stosunku do roku 2019 o 11,08%. Zauważany jest zatem rozwój mieszkalnictwa w gminie na przestrzeni analizowanego okresu.

Tabela 30. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2019	2020	2021	2022	2023
Mieszkania	szt.	2 358	2 447	2 474	2 493	2 528
Izby	szt.	11 211	12 009	12 151	12 257	12 453
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	259 137	271 473	275 006	278 156	283 348

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Na terenie gminy w 2023 roku 2 155 mieszkań było wyposażonych w łazienkę. W czasie analizowanych lat wyposażenie mieszkań w łazienkę wzrosło o 14,69%. Dostęp do wodociągu w 2023 r. miało 2 464 mieszkań. W czasie analizowanych lat liczba mieszkań mająca dostęp do wodociągu wzrosła o 14,87%. W centralne ogrzewanie wyposażonych było 1 898 mieszkań, a w czasie analizowanych lat wyposażenie mieszkań w c.o. wzrosło o 9,52%.

Tabela 31. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Wodociąg	2 145	2 383	2 410	2 429	2 464
Łazienka	1 879	2 074	2 101	2 120	2 155
Centralne ogrzewanie	1 733	1 817	1 844	1 863	1 898

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali

²⁵ <https://www.powiat.lowicz.pl/2604,trasy-turystyczne> (dostęp: 14.03.2025 r.)

²⁶ <https://gminalowicz.pl/szlak-rydwan/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

społecznych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach, nieposiadających tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

Mieszkaniowy zasób gminy stanowią 4 lokale mieszkalne, w miejscowościach:

- Bocheń – w budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Bocheniu znajdują się 3 lokale mieszkalne, w tym 1 zamieszkały,
- Małszyce – budynek, w którym znajduje się 1 lokal mieszkalny (zamieszkały).

Obecnie wyremontowane są wszystkie lokale mieszkalne w Bocheniu, nadają się one do zamieszkania. Mieszkania będą udostępnione w sytuacjach nadzwyczajnych, losowych, jako mieszkania tymczasowe dla mieszkańców²⁷.

3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną

Obecność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie jednostki samorządu terytorialnego istotnie podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność osiedleńczą dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

Sieć kanalizacyjna

Zgodnie z danymi GUS w 2023 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Łowicz wynosiła 54,60 km i w porównaniu do roku 2019 wzrosła o 25,50 km, tj. o 87,63%. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2023 roku wyniosła 2 963 osób. W latach 2019-2023 nastąpił wzrost osób korzystających o 28,83%. W 2023 r. odnotowano 2 awarie sieci kanalizacyjnej. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 32. System kanalizacyjny na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Długość czynnej sieci	km	29,10	42,40	52,90	54,20	54,60
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	739	755	812	989	1 058
Awarie sieci	szt.	3	2	1	1	2
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	71,60	96,60	118,3	117,5	117,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	2 300	2 317	2 446	2 824	2 963
Ludność korzystająca z instalacji ściekowych	%	29,80	30,30	31,90	36,60	38,30

²⁷ Raport o stanie Gminy Łowicz za 2023 rok.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury	%	30,40	30,80	32,90	39,40	41,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Na terenie gminy nie funkcjonuje oczyszczalnia ścieków. Ścieki z terenu gminy odprowadzane są do oczyszczalni ścieków, znajdujących się w mieście Łowicz.

Na terenie jednostki, w miejscach, gdzie budowa systemu kanalizacji zbiorowej jest ekonomicznie nieuzasadniona, gospodarka ściekowa jest oparta na gromadzeniu ścieków w zbiornikach bezodpływowych (szambach) oraz przydomowych oczyszczalniach. Gmina sukcesywnie prowadzi kontrole nieruchomości na swym obszarze w zakresie pozbywania się nieczystości ciekłych z ww. infrastruktury. Według danych Urzędu Gminy na jej terenie znajduje się 209 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1 326 szt. zbiorników bezodpływowych.

Część obszaru gminy Łowicz (Popów, Zabostów Mały, Zabostów Duży, Parma, Placencja, Zielkowice, Jastrzębia, Pilaszków, Małszyce, Klewków, Niedźwiada, Zawady, Wygoda, Urbańszczyzna) wchodzi w skład aglomeracji Łowicz (PLLO005), zgodnie z uchwałą nr XXXIII/289/2021 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 25 marca 2021 r., która objęta jest działalnością Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Łowiczu.

Sieć wodociągowa

W czasie analizowanych lat (2019-2023) liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej zwiększyła się o 0,46%, w wyniku czego zwiększyła się ilość doprowadzonej wody do gospodarstw domowych o 32,60 dam³, czyli o 8,20%. W analizowanych latach wzrosła również długość sieci wodociągowej o 2,00 km. W 2023 r. odnotowano 11 awarii. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 33. Sieć wodociągowa na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	104,20	104,40	105,60	105,60	106,20
Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 340	2 368	2 400	2 448	2 491
Awarie sieci	szt.	5	7	6	9	11
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	397,40	375,30	418,2	439,3	430,0
Ludność korzystająca z instalacji	osoba	7 443	7 385	7 406	7 454	7 477

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury	%	97,20	97,40	96,90	97,40	97,50
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na jednego mieszkańca	m ³	51,70	49,10	49,90	48,60	51,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Woda mieszkańcom gminy dostarczana jest z 8 stacji uzdatniania wody (SUW), zlokalizowanych w: Bocheniu, Dąbkowicach Górnych, Jamnie, Jastrzębi, Niedźwiadzie, Placencji, Zabostowie Dużym, Zawadach²⁸.

Woda poddawana jest w stacjach usuwaniu dwutlenku węgla, związków żelaza oraz manganu, oraz cyklicznej kontroli jakości wody. W przypadku, gdy zajdzie potrzeba woda poddana jest dezynfekcji.

Zgodnie z danymi zawartymi w ocenie obszarowej jakości wody na terenie powiatu łowickiego za 2023 rok sporządzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łowiczu, stwierdzono przydatność wody do spożycia przez ludzi i brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminy.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy Łowicz nie funkcjonuje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze. Ciepło odbiorcom dostarczane jest za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, które zaspokajają potrzeby budynków mieszkalnych oraz obiektów publicznych. W celach grzewczych najczęściej wykorzystywane są węgiel i produkty węglopochodne. Część mieszkańców korzysta również z oleju opałowego lub gazu propan – butan.

Zaopatrzenie w gaz ziemny

Sieć gazowa doprowadzona jest do miejscowości Małszyce, Urbańszczyzna, Wygoda oraz Zielkowice. Stopień gazyfikacji gminy wynosi 2,16%. Na terenie tym dostarczany jest gaz typu E²⁹. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 Skierniewice – Łowicz³⁰. Długość sieci gazowej wynosi 12 989 m. Z gazu korzysta 69 gospodarstw, w czym do budynków mieszkalnych poprowadzonych jest 66 przyłączy.

Charakterystykę sieci dystrybucyjnej przedstawia tabela poniżej.

²⁸ <https://gminalowicz.pl/stacje-uzdatnienia-wody/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

²⁹ https://www.psgaz.pl/mapasystemu/PSG_data/index_2500.html (dostęp: 14.03.2025 r.)

³⁰ <https://mapa.gaz-system.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Tabela 34. Długość sieci gazowej oraz liczby przyłączy na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie		2019	2020	2021	2022	2023
długość sieci gazowej ogółem [m]		7 820	7 820	8 838	12 989	12 989
odbiorcy gazu [gosp.]		3	12	16	36	69
zużycie gazu [MWh]		34,90	97,00	333,30	420,20	816,90
liczba przyłączy gazowych [szt.]		6	16	29	63	68
w tym:	do budynków mieszkalnych [szt.]	5	15	27	61	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 14.03.2025 r.)

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina Łowicz zaopatrywana jest w energię elektryczną ze stacji GPZ 110/15 kV Sochaczewska (dla północnej części gminy) oraz Kolejowa (dla południowej części gminy). Przez teren gminy przebiegają linie wysokiego napięcia: 400 kV Rogowiec – Płock oraz 110 kV: Łowicz 1 – Sochaczew, Łowicz 2 – Głowno, Łowicz 1 Żychlin, Łowicz 1 – Łowicz 2. Na obszarze tym energia elektryczna rozprowadzana jest poprzez linie średniego napięcia do poszczególnych stacji transformatorowych SN/nn znajdujących się na jej terenie, z których wyprowadzona jest sieć niskiego napięcia, trafiająca bezpośrednio do odbiorców końcowych.

Telekomunikacja

Na terenie gminy Łowicz zlokalizowane są stacje bazowych telefonii komórkowej różnych nadawców sygnałów, typu GSM, UMTS i LTE. Dostęp do szerokopasmowego łącza internetowego posiada dominująca większość mieszkańców.

Gospodarka odpadami

W miejscowości Jastrzębia znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)³¹. W 2023 r. z terenu gminy odebrano łącznie 1 711,36 Mg odpadów komunalnych, od 2019 r. ich masa wzrosła o 233,18 Mg, tj. 15,77%.

Tabela 35. Masa zebranych odpadów na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Masa zebranych odpadów [Mg]	1 478,18	1 949,66	1 955,12	1 684,66	1 711,36

Źródło: Raport o stanie Gminy Łowicz za 2023 rok

Do gospodarki odpadami zaliczyć należy również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Na terenie gminy Łowicz obowiązuje Program usuwania azbestu

³¹ <https://gminalowicz.pl/punkt-selektywnego-zbierania-odpadow-komunalnych-gminy-lowicz/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Łowicz - aktualizacja, przyjęty uchwałą nr VII/41/19 Rady Gminy Łowicz z dnia 27 marca 2019 r.

Masa zinwentaryzowanych i unieszkodliwionych wyrobów, zawierających azbest na terenie gminy Łowicz prezentuje poniższa tabela.

Tabela 36. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Łowicz w [kg] – dane z bazy azbestowej

Zinwentaryzowane		
Razem	8 486 689	100,00%
Osoby fizyczne	8 410 529	99,10%
Osoby prawne	76 160	0,90%
Unieszkodliwione		
Razem	405 611	100,00%
Osoby fizyczne	393 951	97,13%
Osoby prawne	11 660	2,87%
Pozostałe do unieszkodliwienia		
Razem	8 081 078	100,00%
Osoby fizyczne	8 016 578	99,20%
Osoby prawne	64 500	0,80%

Źródło: Baza Azbestowa, <https://bazaazbestowa.gov.pl/> (dostęp: 14.03.2025 r.)

4. Analiza zdolności inwestycyjnej

Analiza zdolności do realizacji wydatków inwestycyjnych ma na celu określenie i ocenę możliwości Gminy Łowicz w zakresie pokrycia wydatków inwestycyjnych. Pozwala także ocenić ogólną sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego.

Odzwierciedleniem sytuacji ekonomicznej każdej jednostki samorządu terytorialnego jest jej budżet – roczny plan dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Informacje o sytuacji finansowej pozwalają na racjonalne gospodarowanie publicznymi zasobami pieniężnymi w celu właściwego wypełniania zadań wobec mieszkańców. Podstawowym aktem prawnym regulującym proces budżetowania w jednostkach samorządu terytorialnego jest ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2024 poz. 1530 ze zm.).

Dochody Budżetu

Dochody budżetu Gminy Łowicz na przestrzeni analizowanych lat wzrosły o 21,55%, z czego dochody majątkowe wzrosły o 3,60%, a dochody bieżące wzrosły o 24,49%. W okresie tym, udział dochodów bieżących zwiększył się o 2,07 p. proc. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych i to na ich wysokość Gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy ich udział w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej, co w dłuższym okresie czasu zwiększa bazę podatkową.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury dochodów w budżecie Gminy Łowicz w latach 2019-2023.

Tabela 37. Struktura dochodów majątkowych i bieżących w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody ogółem	zł	41 809 933,37	44 235 536,30	45 739 533,06	54 959 364,85	50 821 331,75
Dochody majątkowe ogółem	zł	5 876 286,36	5 671 965,91	4 179 411,05	4 233 168,27	6 088 084,71
Udział w dochodach ogółem	%	14,05	12,82	9,14	7,70	11,98
Dochody bieżące ogółem	zł	35 933 647,01	38 563 570,39	41 560 122,01	50 726 196,58	44 733 247,04
Udział w dochodach ogółem	%	85,95	87,18	90,86	92,30	88,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Łowicz w latach 2019-2023

Wydatki Budżetu

Wydatki budżetu Gminy Łowicz w 2023 r. wzrosły o 14,53%, w porównaniu z 2019 r., z czego wydatki majątkowe zmniejszyły się o 28,74%, a wydatki bieżące zwiększyły o 31,74%. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano spadek udziału wydatków majątkowych w kwocie wydatków ogółem.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury wydatków w budżecie Gminy Łowicz w latach 2019-2023.

Tabela 38. Struktura wydatków majątkowych i bieżących w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki ogółem	zł	43 826 093,73	45 658 528,34	42 132 513,52	55 628 150,88	50 193 027,68
Wydatki majątkowe ogółem	zł	12 470 045,21	10 914 714,65	4 524 684,28	10 904 739,35	8 885 569,47
Udział w wydatkach ogółem	%	28,45	23,91	10,74	19,60	17,70
Wydatki bieżące ogółem	zł	31 356 048,52	34 743 813,69	37 607 829,24	44 723 411,53	41 307 458,21
Udział w wydatkach ogółem	%	71,55	76,09	89,26	80,40	82,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Łowicz w latach 2019-2023

Nadwyżka operacyjna

Nadwyżka operacyjna to różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, co oznacza, że Gmina Łowicz posiada możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę zadłużenia.

Tabela 39. Nadwyżka operacyjna w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody bieżące	zł	35 933 647,01	38 563 570,39	41 560 122,01	50 726 196,58	44 733 247,04
Wydatki bieżące	zł	31 356 048,52	34 743 813,69	37 607 829,24	44 723 411,53	41 307 458,21
Nadwyżka operacyjna	zł	4 577 598,49	3 819 756,70	3 952 292,77	6 002 785,05	3 425 788,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Łowicz w latach 2019-2023

Na podstawie informacji z wykonania budżetu, należy zauważyć, że Gmina Łowicz spełnia wymogi wynikające z przepisu art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych dotyczące spełnienia dopuszczalnego wskaźnika zadłużenia, jak również wykonane dochody bieżące były we wszystkich ww. latach wyższe od wykonanych wydatków bieżących.

Wynik Budżetu

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość wydatków budżetowych na tle dochodów, obrazując tym samym wynik budżetowy. Nadwyżkę budżetową udało się wypracować 2021 oraz 2023 roku. W latach 2019-2020 oraz roku 2022 realizacja budżetu zakończyła się deficytem.

Tabela 40. Wynik budżetu w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody budżetowe ogółem	zł	41 809 933,37	44 235 536,30	45 739 533,06	54 959 364,85	50 821 331,75
Wydatki budżetowe ogółem	zł	43 826 093,73	45 658 528,34	42 132 513,52	55 628 150,88	50 193 027,68
Wynik budżetowy	zł	-2 016 160,36	-1 422 992,04	3 607 019,54	-668 786,03	628 304,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Łowicz w latach 2019-2023

Polityka inwestycyjna Gminy Łowicz polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym. Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym, dlatego też, środki te stanowią niewątpliwe wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z dwóch źródeł, a mianowicie: ze źródeł krajowych oraz ze źródeł unijnych. Gmina Łowicz aplikuje o środki zewnętrzne, pozyskując je na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych.

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe, nie każda inwestycja jest finansowana ze środków własnych. Część inwestycji współfinansowanych jest z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnych dotacji, wymagają poniesienia przez Gminę Łowicz określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Gminy Łowicz wynika z tego, że wykorzystuje ona szanse w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia jej rozwoju.

Źródłem największych wydatków Gminy Łowicz jest jednak realizacja zadań własnych z zakresu oświaty i prognozuje się, że w przyszłych latach to właśnie ta działalność jednostek samorządu lokalnego na szczeblu lokalnym będzie generowała również najwyższe wydatki. Wzrost wydatków na oświatę nie wpływa korzystnie na planowanie inwestycji, bowiem środki, które jednostka samorządu terytorialnego mogłaby przeznaczyć na działania inwestycyjne i rozwój infrastruktury technicznej, będą musiały zostać zapewnione w budżecie na realizację zadań z zakresu oświaty.

W budżecie Gminy Łowicz wyodrębniane są środki stanowiące fundusz sołecki. Fundusz sołecki jest formą budżetu partycypacyjnego i stanowi system wsparcia inicjatyw lokalnych, umożliwiającą realizację ważnych społecznie przedsięwzięć na terenie sołectw. Są to środki finansowe wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków ich życia.

5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego

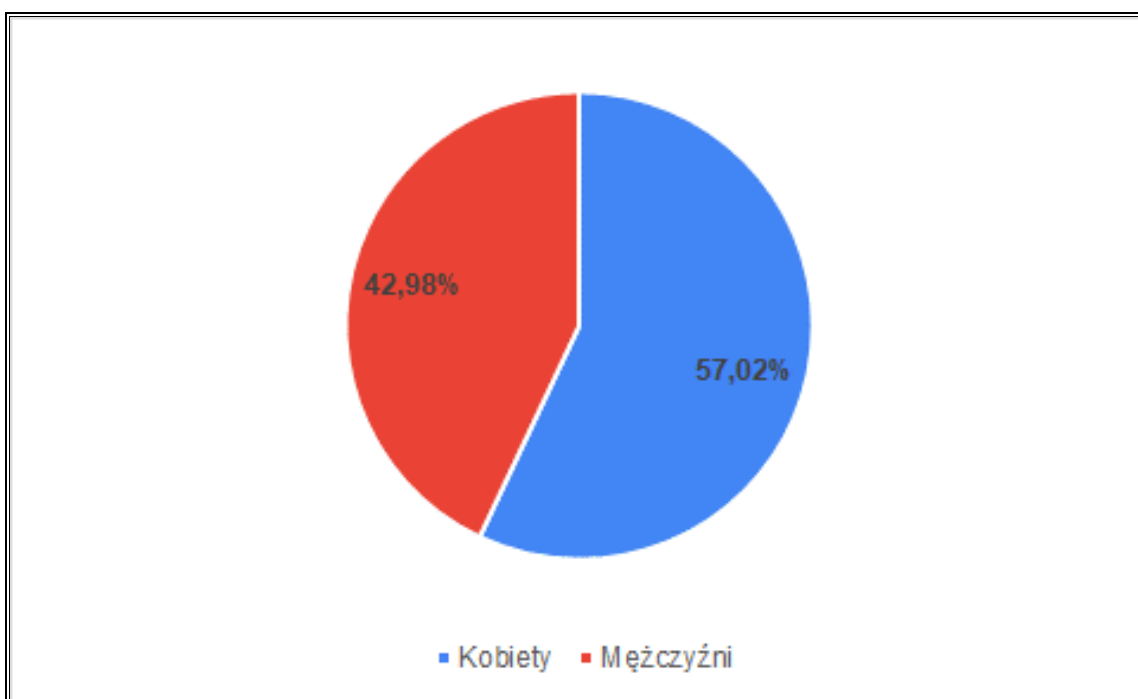
W celu pogłębienia diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Łowicz przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu rozpoznanie rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych oraz wizji rozwoju na najbliższe lata. Formularz ankietowy składał

się z 5 pytań. Pytania dotyczyły wskazania propozycji działań, jakie przyczynią się do rozwoju Gminy Łowicz w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym.

Badanie ankietowe prowadzone było od 02.12.2024 r. do 31.12.2024 r. Ankietę można było wypełnić elektronicznie za pomocą utworzonego formularza internetowego. Ponadto ankietę była dostępna w siedzibie Urzędu Gminy Łowicz oraz w serwisie internetowym Urzędu Gminy Łowicz.

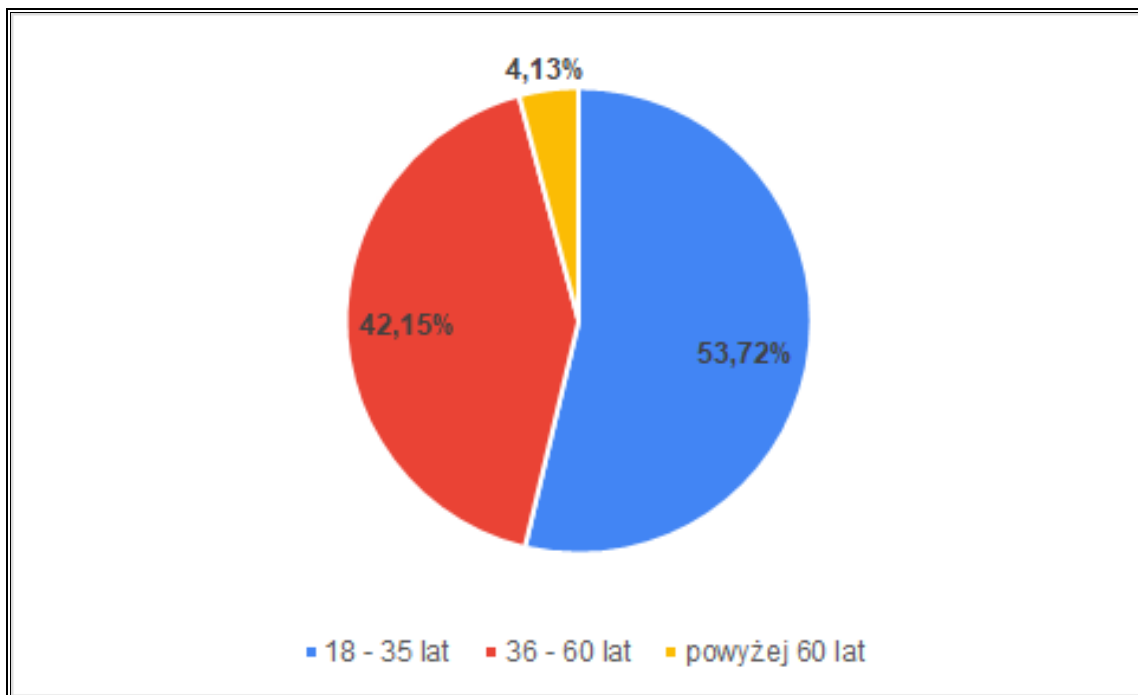
Ankietę wypełniło 121 osób, w tym 69 kobiet (57,02%) i 52 mężczyzn (42,98%). Na ankietę odpowiedziało najwięcej osób w wieku 18-35, którzy stanowili 53,72% wszystkich respondentów, najmniej w wieku powyżej 60 lat – 4,13%. Osoby w wieku do 17 lat nie wzięły udziału w ankiecie.

Wykres 7. Ankietowani według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

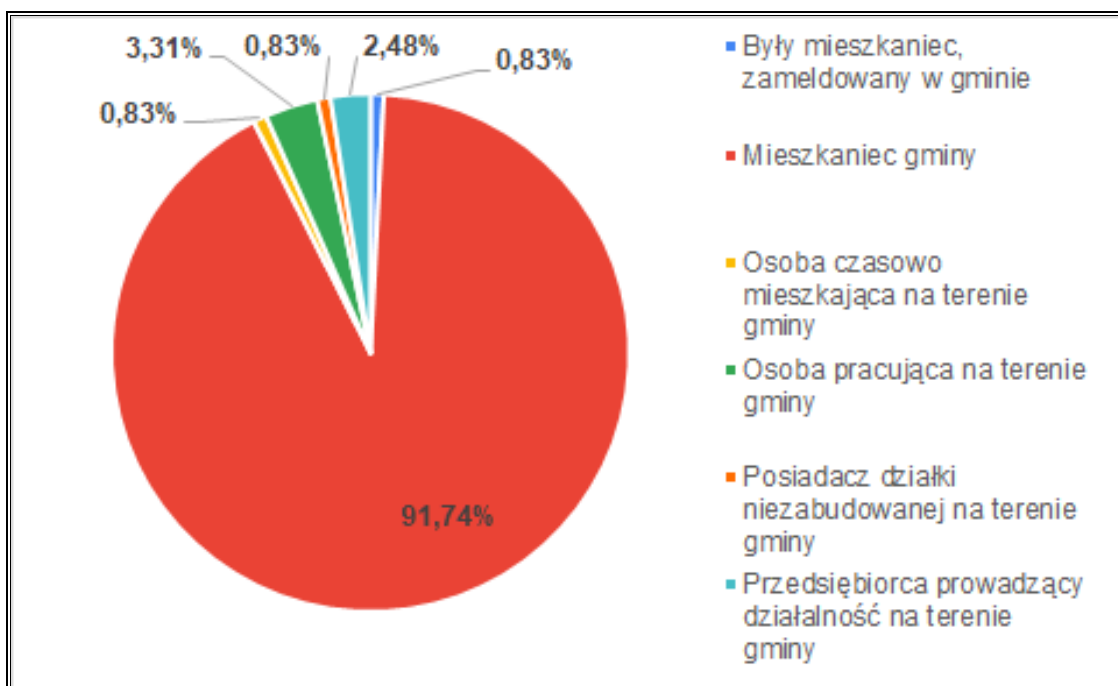
Wykres 8. Ankietowani według wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

91,74% ankietowanych stanowili mieszkańcy gminy. W ankietyzacji wzięły również udział osoby czasowo zamieszkujące na terenie gminy (0,83%), osoby pracujące na terenie gminy (3,31%), przedsiębiorcy, prowadzący działalność na terenie gminy (2,48%), byli mieszkańcy zameldowani w gminie (0,83%) oraz posiadacz działki niezabudowanej na terenie gminy (0,83%).

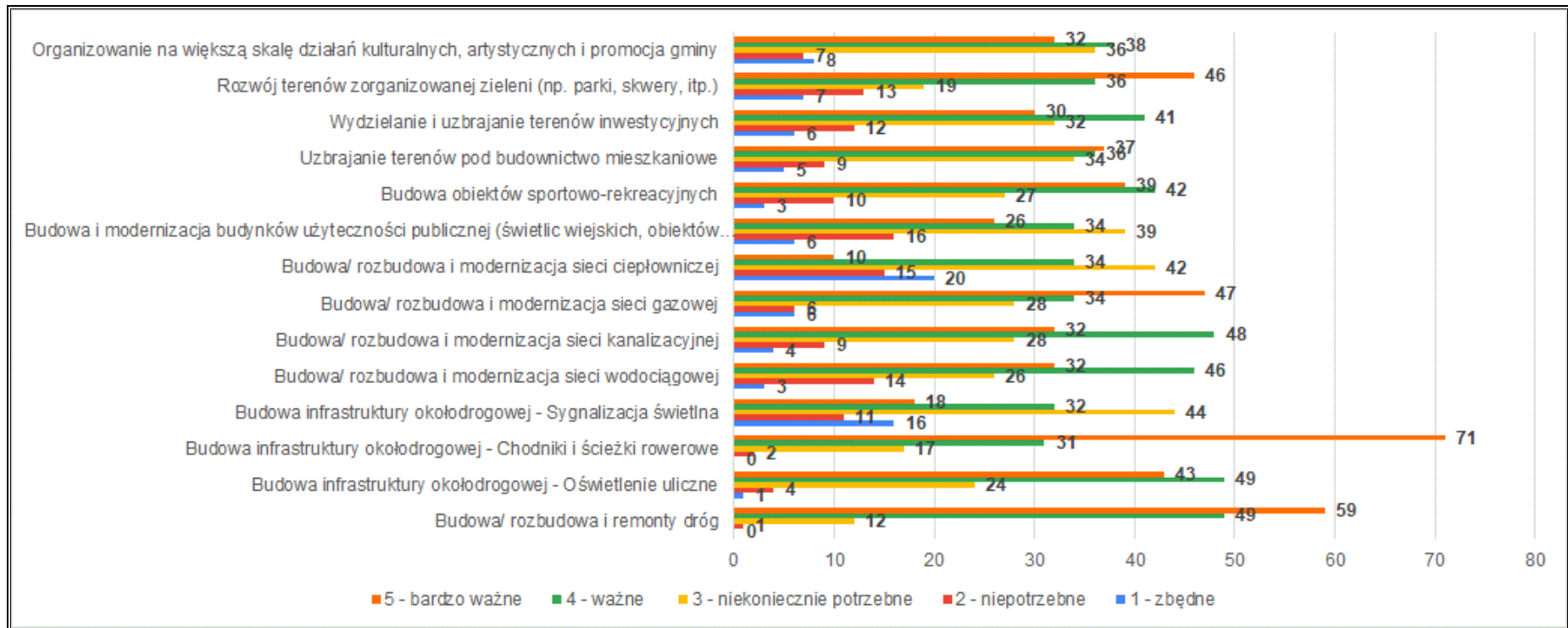
Wykres 9. Podział interesariuszy według formy życia społecznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytania dotyczące oceny ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych na terenie gminy, zdecydowana większość ankietowanych stwierdziła, że wszystkie inwestycje są ważne lub bardzo ważne. Za najmniej istotne uznano obecnie działania inwestycyjne w kierunku budowy sieci ciepłowniczej (20 ocen) oraz sygnalizacji świetlnej (16 ocen). Natomiast do najważniejszych inwestycji na terenie gminy mieszkańcy zaliczyli budowę chodników i ścieżek rowerowych (71 ocen) oraz budowę/rozbudowę i remonty dróg (59 ocen).

Wykres 10. Ocena ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W pytaniu drugim ankietowani wskazywali, które z podanych stwierdzeń trafniej charakteryzują gminę obecnie, a które powinny charakteryzować gminę w przyszłości.

Do dwóch określeń najlepiej charakteryzujących gminę obecnie ankietowani zaliczyli: gmina atrakcyjna w atrakcyjnym miejscu oraz gmina bezpieczna.

Natomiast do dwóch stwierdzeń, które najlepiej powinny charakteryzować gminę w przyszłości ankietowani, zaliczyli: gmina atrakcyjna dla mieszkańców oraz gmina z dobrze rozwiniętą i w dobrym stanie infrastrukturą techniczną.

W pytaniu trzecim wśród istotnych problemów do rozwiązania ankietowani zaliczyli:

- stan dróg,
- brak chodników i ścieżek rowerowych,
- nierozwinięta sieć gazowa i kanalizacyjna,
- słabo rozwinięta infrastruktura sportowa,
- brak miejsc pracy,
- niedostateczne oświetlenie gminy,
- zły stan rowów melioracyjnych,
- niewystarczająca ilość odpowiednio zagospodarowanych terenów rekreacyjnych dla mieszkańców.

W pytaniu czwartym według ankietowanych do największych atutów, które decydują o obecnej atrakcyjności gminy Łowicz i które można by wykorzystać w przyszłości do jej rozwoju zaliczyć można:

- atrakcyjność przyrodnicza,
- możliwości rozwoju inwestycyjnego,
- atrakcyjność turystyczna gminy i jej walory,
- dobra dostępność komunikacyjna z dużymi ośrodkami miejskimi,
- położenie gminy.

6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **MOCNE STRONY** – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy Łowicz które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.

- SŁABE STRONY – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych.
- SZANSE – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące niekorzystne zjawiska.
- ZAGROŻENIA – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju Gminy Łowicz utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Celem analizy SWOT jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Gmina Łowicz podejmuje działania wykorzystujące swój potencjał w celu dostosowania do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność. Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że występuje wiele czynników sprzyjających rozwojowi Gminy Łowicz (tzw. szanse i mocne strony).

Poniżej przedstawiono tabele, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, które wywierają wpływ na dalszy rozwój gminy.

Tabela 41. Analiza SWOT – wymiar społeczny

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie biblioteki, • obecność organizacji pozarządowych wspierających rozwój lokalnej społeczności, • wzrost liczby ludności, • dodatnie saldo migracji, • rozwinięcia sieć jednostek OSP oraz ich zaangażowanie w akcje ratownicze i szkoleniowe, • spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym. • ujemny przyrost naturalny, • niewystarczający odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym .
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • napływ nowych mieszkańców, • współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu aktywizacji mieszkańców, • rozwój usług skierowanych dla seniorów. 	<ul style="list-style-type: none"> • postępujący proces starzenia się społeczeństwa, • odpływ młodzieży do większych ośrodków miejskich.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby podmiotów gospodarczych, wzrastająca przedsiębiorczość mieszkańców, wzrost liczby budynków mieszkalnych, spadek liczby bezrobotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> emigracja ludności do większych miast – zwłaszcza osób młodych, brak dużych przedsiębiorstw i firm innowacyjnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> budowa nowych zakładów na terenie gminy przez podmioty krajowe i zagraniczne, rozwój lokalnej turystyki i rekreacji. 	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszająca się opłacalność produkcji rolnej, odpływ mieszkańców do większych ośrodków miejskich, wrażliwość lokalnej gospodarki na wahania rynkowe, szczególnie w sektorze budowlanym i rolniczym.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 43. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura)

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> dogodne położenie geograficzne i komunikacyjne, dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna: przebiegające drogi krajowe, wojewódzkie oraz położenie w pobliżu węzła autostradowego A2, położenie w niedalekiej odległości Łowicza oraz Łodzi, działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu technicznego dróg, występowanie obszarów cennych przyrodniczo, tereny rekreacyjne i atrakcyjność wypoczynkowo – rekreacyjna, rozbudowana sieć wodociągowa zaopatrująca niemal wszystkich mieszkańców gminy w wodę, zadowalający obecny stan sieci elektroenergetycznej, brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminny, uporządkowany system gospodarki odpadami, przynależność do aglomeracji ściekowej Łowicz, funkcjonujący punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK). 	<ul style="list-style-type: none"> zły stan techniczny części dróg gminnych oraz zły stan dróg powiatowych, na które gmina nie ma wpływu, a brakuje im odwodnienia, poboczy itp., niedostateczna sieć ścieżek rowerowych i chodników, niewystarczające wykorzystanie możliwości rozwoju potencjału turystycznego, niewystarczający stopień skanalizowania obszaru gminy, korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych w niedostatecznym stanie technicznym, brak szybkiego Internetu w części gminy.
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none">• pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej,• rozwój turystyki,• rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej,• powstawanie nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów,• wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń i wytycznych dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi,• rozwój szybkiego Internetu.	<ul style="list-style-type: none">• ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej.• rosnąca produkcja odpadów komunalnych oraz niewłaściwe postępowania z odpadami przez część właścicieli nieruchomości,• niewłaściwe zagospodarowywanie nieczystości ciekłych przez właścicieli nieruchomości,• rosnące koszty inwestycji dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej,• niewłaściwe postępowanie z odpadami przez część właścicieli nieruchomości.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy

7.1 Potencjał gminy

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy zidentyfikowano zasoby oraz produkty i usługi, mogące przynieść korzyści bezpośrednio lub pośrednio dla mieszkańców gminy.

Do głównych atutów Gminy, świadczących o jego potencjale rozwojowym należą następujące zasoby oraz produkty i usługi:

a) zasoby (charakterystyczne, nieprzetworzone i użyteczne elementy, materialne lub niematerialne, którymi gmina dysponuje):

- atrakcyjne położenie w pobliżu dużych ośrodków miejskich (Łowicz, Łódź, Warszawa), co sprzyja rozwojowi gospodarczemu i logistycznemu,
- przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych: drogi krajowe oraz nr 92, 70, 12, linie kolejowe E20 (Kunowice – Terespol), bliskość węzła autostrady A2
- spokojna okolica, tereny rekreacyjne i atrakcyjność wypoczynkowo – rekreacyjna,
- dogodne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i specjalistycznej produkcji rolnej,
- dziedzictwo kulturowe i historyczne: kultura ludowa regionu łowickiego, szlaki turystyczne

b) produkty i usługi (materialne produkty, zdarzenia oraz usługi, które są oferowane przez Gminę Łowicz):

- dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna), który budzi poczucie bezpieczeństwa i spokoju w opinii publicznej wśród mieszkańców gminy,
- dostęp do infrastruktury sportowej i kultury,

- prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych, z których znaczna część dofinansowywana jest ze środków zewnętrznych,
- działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu technicznego dróg oraz infrastruktury towarzyszącej,
- dostęp do szkolnictwa podstawowego oraz przedszkoli,
- produkty regionalne.

Potencjał rozwojowy Gminy opiera się głównie na wymienionych powyżej zasobach i produktach przyrodniczo-krajobrazowych, historycznych i kulturowych.

7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe

Bariery rozwojowe stanowią niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały lub wewnętrzne i zewnętrzne czynniki uniemożliwiające lub utrudniające rozwój Gminy Łowicz

Bariery rozwojowe przedstawiono w układzie: przyczyna → problem → potrzeba rozwiązująca problem.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy określono przyczyny, problemy i jej potrzeby rozwojowe.

Tabela 44. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe gminy

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
<ul style="list-style-type: none"> • brak kompleksowego wyposażenia terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną (m.in. kanalizacja, gaz ziemny), • niewystarczająca ilość odpowiednio zagospodarowanych terenów rekreacyjnych dla mieszkańców, • niewystarczająca oferta sportowa dostosowana dla młodych ludzi, • brak atrakcyjnych miejsc pracy na terenie gminy. 	<p>Starzenie się społeczeństwa (wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie wyznaczonych obszarów pod budownictwo jednorodzinne, • kompleksowe wyposażenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną, • efektywne zagospodarowanie terenów rekreacyjnych dla mieszkańców, • dostosowanie oferty sportowej do potrzeb młodych ludzi, • utworzenie placówek opieki dla dzieci do lat 3 lub wprowadzenie instrumentów zachęty do tworzenia się nowych placówek w tym zakresie, • zniesienie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom starszym, • zwiększanie oferty aktywizacyjnej dla osób starszych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Łowicz

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
<ul style="list-style-type: none"> • 1 żłobek i brak klubów dziecięcych na terenie gminy, • brak wystarczających środków finansowych. 	<p>Brak miejsca opieki nad dziećmi do lat 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie placówek opieki dla dzieci do lat 3 lub wprowadzenie instrumentów zachęty do tworzenia się nowych placówek w tym zakresie.
<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny stopień skanalizowania obszaru gminy, • ryzyko przedostawania się nieczystości ciekłych z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych, • wykorzystywanie przez mieszkańców w zakresie spalania wysokoemisyjnych paliw. 	<p>Zanieczyszczenie środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa sieci kanalizacyjnej i deszczowej, • wsparcie dla mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, • zwiększenie świadomości ekologicznej w zakresie spalania paliw wysokoemisyjnych, • zastosowanie na szerszą skalę instrumentów zachęcających do montażu odnawialnych źródeł energii przez prywatnych właścicieli nieruchomości.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Liczba ludności na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023	4
Tabela 2. Gęstość zaludnienia w gminie Łowicz w latach 2019-2023	5
Tabela 3. Ludność gminy Łowicz w latach 2019-2023 wg grup ekonomicznych.....	6
Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023.....	7
Tabela 5. Migracja na pobyt stały w gminie Łowicz w latach 2019-2023.....	7
Tabela 6. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego i województwa łódzkiego w latach 2019-2023 [%].....	10
Tabela 7. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] uzyskanych na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego i województwa łódzkiego w 2019-2024.....	11
Tabela 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023	11
Tabela 9. Księgozbiór oraz liczba czytelników biblioteki na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023	14
Tabela 10. Pomoc społeczna na terenie gminy Łowicz - zadania własne Gminy w latach 2019-2023	18
Tabela 11. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Łowiczu na przestrzeni lat 2019-2023.....	19
Tabela 12. Ochrona zdrowia na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023.....	19
Tabela 13. Frekwencja wyborcza na terenie gminy Łowicz w latach 2015-2024	20
Tabela 14. Działania ratownicze jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023.....	24
Tabela 15. Struktura działalności gospodarczej wg sektorów w gminie Łowicz w latach 2019-2023...	25
Tabela 16. Podział i liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023	25
Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2023 na terenie gminy Łowicz	26
Tabela 18. Liczba podmiotów na terenie gminy Łowicz wg klas wielkości w latach 2019-2023.....	27
Tabela 19. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Łowicz, powiecie łowickim, województwie łódzkim oraz w Polsce w latach 2019-2023	28
Tabela 20. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego, województwa łódzkiego i Polski w latach 2019-2023.....	29
Tabela 21. Wpływy do budżetu Gminy Łowicz z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2019-2023	30
Tabela 22. Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Łowicz w latach 2019-2023.....	30
Tabela 23. Długotrwale bezrobotni z terenu gminy Łowicz w latach 2019-2023	31
Tabela 24. Liczba bezrobotnych z podziałem na grupy wiekowe - stan na koniec grudnia danego roku	31
Tabela 25. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Łowicz.....	34
Tabela 26. Wynikowe klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi	43
Tabela 27. Wynikowe klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	43
Tabela 28. Klasyfikacja elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych oraz klasyfikacja wskaźników stanu chemicznego JCWP na terenie gminy Łowicz w latach 2022-2023....	46
Tabela 29. Położenie gminy Łowicz wg regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski	51
Tabela 30. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023.....	55
Tabela 31. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne	55
Tabela 32. System kanalizacyjny na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023.....	56
Tabela 33. Sieć wodociągowa na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023	57
Tabela 34. Długość sieci gazowej oraz liczby przyłączy na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023	59
Tabela 35. Masa zebranych odpadów na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023.....	59
Tabela 36. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Łowicz w [kg] – dane z bazy azbestowej.....	60
Tabela 37. Struktura dochodów majątkowych i bieżących w latach 2019-2023	61

Tabela 38. Struktura wydatków majątkowych i bieżących w latach 2019-2023.....	62
Tabela 39. Nadwyżka operacyjna w latach 2019-2023.....	63
Tabela 40. Wynik budżetu w latach 2019-2023	64
Tabela 41. Analiza SWOT – wymiar społeczny	71
Tabela 42. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy	72
Tabela 43. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura)	72
Tabela 44. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe gminy.....	74

Wykres 1. Liczba ludności [wg płci] na terenie gminy Łowicz w latach 2019-2023	5
Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych na terenie gminy Łowicz w ogólnej liczbie ludności [%] w latach 2019-2023.....	6
Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Łowicz w latach 2019-2023.....	7
Wykres 4. Migracja na pobyt stały w gminie Łowicz w latach 2019-2023.....	8
Wykres 5. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego, województwa łódzkiego i Polski w latach 2019-2023.....	28
Wykres 6. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności na terenie gminy Łowicz, powiatu łowickiego, województwa łódzkiego i Polski w latach 2019-2023.....	29
Wykres 7. Ankietowani według płci	66
Wykres 8. Ankietowani według wieku	67
Wykres 9. Podział interesariuszy według formy życia społecznego	67
Wykres 10. Ocena ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych [szt.]	69

Rysunek 1. Mapa przedstawiająca miejsca występowania gruntów klas I-III oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na terenie gminy Łowicz	33
Rysunek 2. Mapa obszarów leśnych na terenie gminy Łowicz	35
Rysunek 3. Mapa obszarów chronionych znajdujących się na terenie gminy Łowicz	39
Rysunek 4. Mapa obszarów szczególnego zagrożenia powodzią znajdujących się na terenie gminy Łowicz.....	48
Rysunek 5. Mapa ryzyka powodziowego w obrębie gminy Łowicz.....	49
Rysunek 6. JCWPd nr 63 na terenie gminy Łowicz	50
Rysunek 7. Położenie Gminy Łowicz wg regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski	51
Rysunek 8. Mapa utworów powierzchniowych na obszarze gminy Łowicz	53
Rysunek 9. Sieć drogowa na terenie gminy Łowicz.....	54